БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1925 чылда үндезилетинген.

1953 март 26 ЧЕТВЕРГ № 60 (2745)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

В. Панова—Бистиң күжүвүс сталинчы чаңгыс эпте (1 арын).

Н. Никитин.—Бисти мунгарал сый шаап шыдавас (1 арын).

Часкы тарылгага бүрүн белеткелдиг ужуражыр (1 арын).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: Ч. Чылбаг-оол.—Коммунистериниң колхоз бүдүрүлгезинге мурнакчы ролүн бедидер (2 арын).

Г. Васецкий.—И. В. Сталин социализмден коммунизмче шилчилгениң баштайгы кол негелделериниң дугайында (2—3—4 арыннар).

Х. Биче-оол.—Суур Совединиң сессиязы (2 арын).

И. В. СталинныҢ турасказалынга (3 арын).

Редакцияга чагаалар (3 арын).

АныяктарныҢ эргелерин камгалаарының делегей конференциязының ажытынганы (4 арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Кадык камгалал органнарының ажылын экижидер

Улустарның улуг баштыңчылары Ленин биле Сталинның үндезилеп тургусканы бистиң Совет Эвилеливисте ажылчы чоннуң кадык камгалалының херээ—күрүнениң ниити эрге-ажыктарындан хоорэ көрдүнмес, амыдыралчы чугула ажылдың бирээзи кылдыр санадып келген болгаш санадып-даа турар.

Бистиң чуртувуста ышкаш, эмнелгелерниң, диспансерлериниң, санаторийлериниң, аптекаларның, курорттарның, дыштанылга бажыңнарының, уруглар яслилериниң болгаш садтарының шак ындыг калбак четкизи делегейниң өске кандыгдаа чурттарында чок. Ажылчы чоннуң кадык камгалалының хереглелдеринге Совет күрүнениң үндүрүп турар чарыгдалдарының түңү чыл санында соксаал чогу-биле өзүп турар. Үгле эрткен чылда безин ССРЭ-ниң күрүне бюджединден кадыкшылга хемчегленинге 23 чыгам миллиард рубль чарыгдатынып үнген.

ССР Эвилелиниң кадык камгалалының моон соңгааргы шапкын өзүлдезин хандырарының калбак перспективалары партияның төөгүлүг XIX съездизинден бадылаан бешки бешки чыл планының талазы-биле директиваларда мынчаар көргүстүнген: **«Чоннуң кадык камгалалын улам экижидип, хөгжүдерин хандырар. Беш чылдың дургузунда эмнелгелерге орун санын 20 хуудан эвээш эвес, санаторийлерге орун санын 15 хуу, дыштанылга бажыңнарынга—30 хуу, уруглар яслилерингe—20 хуу, уруглар садтарынга—40 хуу чедир ковудедип тургаш, эмнелгелериниң, диспансерлериниң, божулга бажыңнарының, санаторийлериниң, дыштанылга бажыңнарының, уруглар яслилериниң, садтарының четкизин алгыдар.**

Беш чылдың дургузунда чуртка эмчилериниң санын 25 хуудан эвээш эвес ковудедир болгаш оларның ажыл мергежилин бедидер талазы-биле хемчегленинге калбартыр».

Чаа беш чылда чуртка кадык камгалалының бо перспективтиг айтырыгларыбиле холбаштыр, бистиң областа кадык камгалалын экижидериниң сорулгалары база канчаар-даа аажок улгадыр. Областың кадык камгалал органнары боттарының ажылынга сөөлгү үеде чамдык экижилгелерни кылып шыдаан. Медицина албан черлериниң четкизи улам калбарып, оларда ортумак болгаш дээди эртемниг кадрларның саны мурнукузундан өскен. Районнарның кадык камгалал килдистери ам шупту дээди эртемниг, мергежилдиг специалистер-биле быжыглатынган.

Ажылчы чоннуң ортузунга эмнелге-профилактиктиг хемчеглер алдынып келгениниң түннелинде чүүн-баазын хоралыг аарыглардан аарыг болгаш өлүр чорук кончуг эвээжээн. Көдээ черлерге санитар-чырыдыышкынныг ажыл болгаш медицина пропагандазы калбарып эгелээни-биле чергелештир, чоннуң санитарлыг билиг, чаңчылдары өзүп, амыдыралы культуржуп турар. Чадаана, Самагалдай эмнелгелери. Өвүрнүң Дус-Дагда, Тожунуң «Совет Тыва», Улуг-Хемниң Сталин аттыг колхозтарда эмнелге салбырлары ышкаш, боттарының ажылын улам экижидип, эмнелге-профилактиктиг хемчеглерни калбартып турар медицина албан черлери бистиң областа бар. Ол ышкаш областың санитар-чырыдыышкын бажыңы мурнукузундан элээн эки ажылдап турар апарган.

Ындыг болза-даа, ниити областы-биле алыр болза, ажылчы чоннуң кадык камгалал хереэнде четпестер ам-даа хөй. Кадык камгалал органнарының ажылынын амгы деннели партияның XIX съездизинин төөгүлүг шиитпирлеринде салдынган сорулгалар-биле ыракта-ла дүүшпейн турар. Чоннуң ортузунда эмнелге-профилактиктиг хемчеглер, санитар-гигиеналыг ажыл медицина пропагандазы ам-даа кызыы. Чамдык черлерде кадык камгалал органнарының хүн-бүрүдеги практиктиг ажылынга партия, совет органнарының удуртулгазы кошкак, негелде чавыс болгаш контроль боттанмайн турар.

Хоорайларда болгаш көдээ черлерде медицина кадрлары-биле партияның полит-кижизидилгелиг ажылы багай. Ооң уламындан область эмнелгезиниң, Чаа-Хөл, Кызыл-Мажалык район эмнелгелериниң, ол ышкаш Тожунуң Сыстыг-Хем, Улуг-Хемниң Хендерге болгаш өске-даа эмнелге салбырларының чамдык ажылдакчыларында ажылга харыысалгазын бедитпес, эмнедикчилерге ээлдек эвес, оларның мурнунга ак-сеткилдии-биле бараан болурундан ойталаксаар чоруктар эвээш эвези-биле көстүп турар.

Үстүнде адатынган эмнелгелериниң ажылынга ындыг улуг четпестер үр үеде үргүлчүлеп келген турбужа, оларны чогуур өйүнде узуткап чайладыр талазы-биле шиитпирлиг хемчеглерни ол районнарның база Кызыл хоорайның партия, совет органнары албайн турары канчаан-даа таарышпас. Бо талазы-биле областың кадык камгалал килдизи база биче эвес буруулуг.

Чер-черде медицина албан черлериниң ажылының иштинче сиңнигип киреринин, оларга хүн-бүрүнүң мергежилдиг дузаламчызын хандырарының улуу, областың кадык камгалал килдизи, ооң удуртукчузу эш Сушков харын чүгле удуртулганың канцеляр-бюрократсыг методу-биле кызыгаарлатынып, ынчангаш чамдык черлерге кадык камгалал ажылының онза сулараашкынын болдурган. Эмнелге албан черлеринге эм болгаш дериг, херекселдер хандырылгазы, оларның ажаалга, камгаллалы база кончуг багай.

Ажылчы чоннуң кадыкшылга хереэн улам экижидер талазы-биле партияның XIX съездизинин төөгүлүг шиитпирлерин областа чедиишкинниг боттандырары-биле чер-черниң партия, совет органнары кадык камгалалының удуртулгазын боттарының холунга быжыы-биле ап, чонга медицина дузаламчызын күштелдирер, эмнелге албан черлериниң материал-техниктиг суурун быжыглаар дээш шиитпирлиг хемчеглерни алыр ужурлуг.

Областың кадык камгалал килдизи удуртулганың амгы олутпай чоруундан дүрген уштунуп, өзулуг дириг удуртулгаже шилчивишаан, моон соңгаар бодунун кол кичээнгейин хоорай, көдээ эмнелге черлериниң ажылынга ажыл-ишчи доктазмал дузаламчыны көргүзеринче, бүгү-ле медицина кадрларының тускай эртемин, дуржулгазын болгаш ажылга харыысалгазын соксаал чокка бедиринче бүрүнү-биле угландыр салза чогуур. Аңаа хамаарыштыр курстуг хемчеглерни, дуржулга солчуушкунунуң чөвүлел хуралдарын өй-өйде чыылдырып, оларга совет медицинаның сөөлгү чедиишкиннериниң, политиктиг айтырыгларның талазы-биле лекция, илеткелдериниң номчулгазын организастаар херек.

Кызыл хоорайның, тус-тус районнарның партия, совет организациялары медицина албан черлериниң ажылының иштинче хүн-үргүлчү сиңнигип кирбишаан тургаш, ажылга шыгыы контрольду боттандырып, медицина кадрларының политиктиг өөредилгезин шын организастап, ылаңгыя партияның XIX съездиниң материалдарын, база эш И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп классиктиг чогаалын чедиишкинниг шиңгээдир талазы-биле оларга боттуг дузалашса чогуур.

Ажылчы чоннуң кадык камгалалын экижидеринге бир кол чугула чүве болза, эмнелге черлеринге таарымчалыг корум-чурумну тургузары, эмнедикчилерни ээлдек, дыннангыры-биле хүлээп ап, ылаңгыя эмнелгеде аарыг кижилерниң ажаалга хайгааралынче кичээнгейни улгаттырары, чоннуң ортузунга эмнелге-профилактиктиг хемчеглерни, медицина пропагандазын улам калбартыры болур.

Совет улустуң улуг баштыңчызы болгаш башкызы Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээни бүгү-ле күш-ажылчы кижилерниң, ооң иштинде медицина ажылдакчыларының мурнунга улам чаа, улам харыысалгалыг сорулганы салган. Бистиң областың кадык камгалал ажылдакчылары сталинчы чагыгларны ыдыктыы-биле күүседир, чоннуң кадыкшылын экижидер дээш моон соңгаар улам бедик көдүрлүүшкүн-биле ажылдаар дээрзинге чигзиниг турбас.

И. В. Сталинның „ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары“ деп ажылының пропагандазы

ТЮМЕНЬ. И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп ажылын хоорайның он муң ажыг коммунистери болгаш комсомолчулары, партия кежигүннери эвес активчилер партия чырыдыышкынының четкизинде өөренип турарлар. Интеллигенцияга дузаламчы кылдыр элээн каш лекторийлерни партия хооркому болгаш райкомнары организастаан. И. В. Сталинның ажылдарынга болгаш партияның XIX съездизинин материалдарының дугайында беш чүс ажыг лекцияларны болгаш илеткелдерчи үш айларның дургузунда номчаан.

ТАГАНРОГ. Хоорайның улуг-улуг бүдүрүлгелеринде, Андреев аттыг металлургия заводунда, «Кызыл котельщик» деп котель тудуунуң заводунда партия чырыдыышкынының четкизиниң дыннакчыларына дузаламчы кылдыр кезек лекцияларны организастаан. Политиктиг болгаш эртем билиглер нептерелириниң талазыбиле ниитилелдиң ында салбырының күжү-биле шак ындыг 400 хире лекцияларны чыл эгезинден бээр хоорайга номчаан.

Партия хооркомунуң библиотеказы кежээнин-не хөй кижилерлиг болуп турар. Бот- өөредилге-биле өөренип турар активчилерге болгаш пропагандистерге И. В. Сталинның классиктиг чогаалының дугайында илеткелдерни мында чоруп турар.

(СЭТА).

Бистиң күжүвүс сталинчы чаңгыс эпте

Кажыдал кадыг-дошкун, мунгарал чурттуң бүгү бажыннарынче, бүгү чүректерже сиңнигин кирген. Улус Иосиф Виссарионович Сталин-биле чарлып турар!

Баштыңчы, башкы, ада, өңнүк деп бистиң чоргаарал-биле адап турарывыс кижи-биле чарлып турар. Ады—бистиң тугувус, бистиң арын-нүүрүвүс апарган кижи-биле чарлып турар.

Бистиң улуг ажыывысты бүгү чер бөмбүрзээниң бөдүүн кижилери бистиң-биле үлежип турар дээрзин билир бис. Сталин бүгү чурттарның ажылчы чоннарының адазы чораан. Кижилерниң эң эки ажылдары, оларның чогаадыкчы дидим чүткүлдери, оларның күш-ажылы болгаш коммунизм дээш демисели ооң ада сагыш салышкыны-биле чылытынган.

Чурттаарынга бистиң өөредилге ап турарывыс сталинчы номнар стол кырында чыдырлар. Баштыңчының эргим дириг арны чуруктан көрүп олур. Тайбыңның чөлеңгинжи болгаш идегели, бистиң улуг Төрээн чуртувустуң найсылалы төрээн Москва, сталинчы Москва чайыннаашкын болгаш алдар-биле шиметинген бедип тур.

Сталинга бистиң бүзүреливис, бистиң ынакшылывыс кызыгааржок турган. Эш Сталинның бодунуң чогаалдарында мөңгежиктен бодалдары-биле боттарывыстың бодалдарывысты дүүштүрбүшаан, бис оларны хынап чораан бис база хынап-даа турар бис. Бир эвес эш Сталин бистиң ажылывысты түүлдүг деп деткиир болза, ол бистиң кижи бүрүвүске дээди аас-кежик, дээди шаңнал болур турган. Элээн хөй чылдарның дургузунда миллион-миллион күш-ажылчы кижилерниң амыдыралы ындыг турган. Бистиң чурттаар аас-кежиктиг болган бо үевис Сталинның ады-биле чүс-чүс чылларда ылгалып шылгараан.

Ооң боду-биле берген онаалдазын ёзугаар эгелээн ажылын дооспаан кижилерни чеже дээр. Почта дамчыштыр аңаа ам-даа кел чыдар чагааларны чеже дээр. Аңаа ам-даа хөйну чугаалаарын, оон ам-даа хөйну дыннаарын күзеп чораан бис. Делегейде барла эң-не бедик чаагай түүлү-даа хайыралавас, чарлыышкынның хоойлузу кээргел чок.

«Мөчээн» деп сөстү Сталин дугайында чугаалаарга эп чок берге-дир. Кижиниң мунгаралы сеткилди чаза тырттып турар.

Мөчээн бе? Ленинниң мөчээнин мээң чажыттарым сактып турарлар. Ол кажыдалдыг болгаш карак чажының аар-берге хүннери турган.

Ленинниң дугайында ындыг сөстү чугаалаанындан бээр ам үжен чыллар эрткен; база бис шупту, чурттап турар кижилер—бо бүгү чылларда Ленин бистиң-биле кады чораан дээрзиниң херечилери болуп турар бис. Ол бисти күш-ажылче болгаш маадырлыг чоруктарже сорук киирип чораан. Ооң улуг өңнүү, ооң хереэниң уламчылакчызы Сталин ленинчи түкту бедик тудуп чорудуп турган.

Ленин биле Сталин ам-даа бистиң-биле.

Оларның чагыллары, оларның өөредии, оларның чаңчылдары, оларның тургусканы, оларның канналдырганы күчүлүг партия бистиң-биле. Ленинниң болгаш Сталинның айытканы, демиселдиң болгаш тиилелгелериниң оруу-биле бисти ол партия баштап чоруп орар.

Өлүм чок чорук бар. Дээрде эвес—черде. Кижиниң амыдыралын магалыг чараш болгаш аас-кежиктиг болдурарынче угланган улуг ажыл-үүлелериниң өлүм чок чоруу бар. Илбичиниң ажыын ажаан Советтерниң Ийиги Бүгү-эвилел съездизинин индиринден сталинчы таңгырак бүгү делегей кырынга тарап чаңгыланып турар үеде—бистиң аныяк чуртувус кайы-хире ядыы, бо хүнден бис кайы-хире ырак турган ийик бис!

Партияның мурнундан эш Сталин улустун мурнунга улуг таңгыракты берген—ол күүсетинген. Бо бүгү чылдарның дургузунда бистиң улус бурунгаар болгаш бедикче чоруп орган—орук үргүлчүлеп турар, эң ханы кажыдал-даа, эң аар-берге ччидириг-даа ол орукту доктаадып, азы оожумнадып шыдавас.

Мунгарал! Ынчалза-даа минутада-даа кошкаш дээрин боттарывыска чөпшээреверейн, бис мунгаралга-даа ажылдавышаан турар бис, бистиң бо хүн кажыдап турар киживис бисти ынчаар өөреткен. Улуг чаагай сорулга—коммунистиг ниитилелди тургузары дээш чурттаарынга бистиң кижи бүрүвүстү ол бодунуң сорук кирген, соруктуг ажыл-ишчи амыдыралының үлегери-биле өөредип чораан. Кижилер бо хүннерде ийи дапкыр улгатырган күжениишкин-биле ажылдап турарлар. Бистиң социализм чуртунда күш-ажыл деп чүл дээрзиниң дугайында сталинчы сөстерни кижилер кажан-даа утпас. Улустуң күжү күш-ажылда болгаш чаңгыс эпте; күш-ажылга болгаш чаңгыс эпке кажыдал тиилетирер, дайзын тиилетирер, өлүм тиилетирер дээрзин кижилер билир. Кижиниң холдарының болгаш кижиниң бодалының чаагай херектери өлүм чок.

Ленин өлүм чок. Сталин өлүм чок. Коммунистиг улуг партияның уламчылап турары оларның хереэ өлүм чок.

Бистиң партия—Ленин биле Сталинның өөредииниң болгаш хереэниң дириг боттаныышкыны. Бис Коммунистиг партияга, Ленин биле Сталинга ышкаш бузулбас бүзүрелдиг бис. Бис кезээде партияны эдерип чораан бис, база моон соңгаар-даа эдерер бис, ооң тугунуң адаа-биле чаа-чаа тиилелгелерни чедип алыр бис. Үүге дээрге Ленинниң болгаш Сталинның хереэ тиилетирбес.

В. ПАНОВА,
Сталинчы шаңналдың лауреады.

Бисти мунгарал сый шаап шыдавас

Эш Сталинның мөчээнинден кажыдалдың болгаш ажыгның сеткили ышкаш, шак ындыг аар-бергени эш Ленинниң мөчээнинден бээр Ленинград кажан-даа көрбээн. Бистиң кижи бүрүвүске таварышкан ажыгны канчаар чугаалаарыл, кандыг сөстер-биле илередирил? Ындыг сөстер чок-тур.

Кызыл Питерниң баштайгы хүннериндеи болгаш улустарның хосталгазы болгаш аас-кежик дээш ооң кадыг-дошкун тулчуушкуннарындан эгелээш, Ленинградтың хөй миллион чону, күш-ажылдың, эртемниң болгаш техниканың армиязы чыруткылыг келир үе дээш, коммунизм дээш база-ла эш Сталинның башталгазы-биле ажылдап турган болгаш ажылдап турар бо хүннерге чедир бүгү-ле үүлдерни бистиң социалистиг ленинградывыс Сталинның ачызында чедип алган.

Ооң оожум-таваар, ыытыр эвес, ынчалза-даа күштүг үнү, деңневрлиг кылажы чаагаар-ла сагындырып келир. Октябрьның хүннери, беш чылдарның чылдары, Ада-чурттуң дайыны, бистиң тиилелгеливис сагындырып келир. Бо бүгү үүлдер ооң чыруткылыг, өлүм чок ады-биле холбашкан.

Бистиң хоорайывыс тиилелгеге-даа, күш-ажылга-даа, өөрүшкүге-даа, аар-берге мунгаралга-даа чаңгыс шиглиг. Ленинниң хоорайының ажылчы чоннары коммунистерниң улуг партиязын долгандыр, ооң сталинчы Төп Комитедин долгандыр, төрээн Совет чазакты долгандыр сырый катышкан.

Мунгарал, сеткилдиң улуг ажыышкыны көстүп турза-даа, карактарда турасорук, сталинчы эрес чорук илереп турар. Политиктиг бедик серемчилелди көргүзүп турар, Сталинның каннап кааны кижилерни, иштики болгаш даштыкы дайзыннар-биле демиселге белен кижилерни көрүп турар бис.

Сталинның ады өлүм чок, ооң овур-хевирин чүс-чүс чылдар кадагалаар.

Өскүссүрээн Ленинградтың кырында дээрниң шырайы кадыг тур. Бажың бүрүзүнде, өг-бүле бүрүзүнде, чүрек бүрүзүнде мунгаралдың ужу-кыдыы чок. Ынчалза-даа партияның эрес-маадырлыг чоруунга, Төрээн чурттуң күчүзүнге бүзүрел база-ла кызыгааржок болуп турар.

Маадыр хоорай, далай кыдыында хоорай ээлчегни быжыг тудуп, мунгарангчыг чидиригниң аар үүргезин кезээдегизи ышкаш партия-биле кады, бүгү чурт-биле кады маадырлыы-биле шыдажып эрттирил турар.

Н. НИКИТИН,
Сталинчы шаңналдың лауреады.

Пропагандистерниң область семинары

Партия райкомнарының, хооркомунуң пропагандистериниң болгаш штаттан даалкаар илеткелчилериниң СЭКП Тыва обкомунуң чанынга болган 10 хонук хуусаалыг семинары март 23-те доозулган.

Семинарның киржикчилеринге дараазында лекцияларны номчаан: И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп ажылы — «марксизм-ленинизмниң теориязынга кайгамчыктыг чаа салыышкын», «И. В. Сталин экономиктиг хөгжүлдениң хоойлуларының объективтиг характериниң дугайында», «Социализмниң кол экономиктиг хоойлузу», «Бүдүрүлге харылзаалларының бүдүрүкчү күштериниң характеринге ыяавыла дүгжүрүнүң хоойлузу», «ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйының план ёзугаар (пропорциональдыг) хөгжүлдезиниң экономиктиг хоойлузу», «Социализм үезинде бараан бүдүрүлгези болгаш үнениң хоойлузу», «И. В. Сталин социализмден коммунизмче шилчириниң баштайгы кол негелделериниң дугайында», «Хоорай биле көдээниң аразында удурланышкактарны узуткаары болгаш оларның аразында кол ылгалдарны узуткаарының аргалары», «Күш-ажыл биле угаан ажылының аразында удурланышкактарны узуткаары болгаш оларның аразында туруп турар ылгалдарны узуткаарының аргалары», «Амгы үениң капитализмниң кол экономиктиг хоойлузу», «Чаңгыс-аай делегей рыногунуң дүшкени болгаш делегей капитализмниң системазының ниити кризизиниң чидигленишкини», «И. В. Сталинның СЭКП-ниң XIX съездизинин түннел хуралынга чугаазы», «СЭКП-ниң Уставы—партийжи амыдыралдың кол хоойлузу», «Совет Эвилелиниң бүгү делегей байдалының дугайында» деп лекцияларны номчаан.

Семинарга лекцияларны партия обкомунуң бюро кежигүннери, обкомунуң лекторлары, өөредилге черлериниң башкылары номчаан. Семинарга «СЭКП-ниң XIX съездизи болгаш ССРЭ-де коммунистиг тургузуушкуннуң сорулгалары» деп темага лекцияны партия обкомунуң секретары эш С. К. Тока номчаан.

Семинарның киржикчилери пропаганда ажылының дуржулгазын солушканнар.

—⊙—

Сессияның шиитпирлерин таныжып эгелээн

ТУРАН. (Телефон-биле). Бии-Хем районда «Кызыл таразчын» колхозтуң Хүтте малчыннары ССРЭ-ниң Дээди Совединиң IV сессиязының шиитпирлерин сеткилиниң ханызындан деткивишаан, ооң материалдарын таныжып эгелээн.

Малчыннарның турар девискээриниң аайы-биле үш кезек бөлгүмде пропагандистер Сүндүпей, Очур, Тозур-оол олар сессияга эштер М. А. Ясновтуң, Н. С. Хрущёвтуң, Л. П. Бериядың болгаш Г. М. Маленковтуң чугааларын таныштырып турар.

Часкы тарылгага бүрүн белеткелдиг ужуражыр

Бригадаларның чарыжы

Таңды районнуң Сталин аттыг колхозунда хову ажылының ийи бригадалары часкы тарылгага белеткел талазы-биле аразында социалистиг чарыш салып алган ажылдап турарлар. Хову ажылының № 1 бригадазы (бригадири эш О. Дыртык-оол) чоокку хүннерге чедир 36 илиирни, 3 сеялканы, 1 трактор вагонун эки шынарлыг кылдыр септеп, 80 тонна үрезинни арыглаш, № 2 бригаданы ашкан.

Бригадада сөөртүкчү эш Соколов, машинист эш Чудак-оол, үрезин арыглакчылары эштер Якушенка, Дыртык-кыс, Аракчаа олар эки ажылдап, ажыл нормазын 130—150 хуу чедир күүседип турарлар.

—⊙—

Септелге доозулган

Эрзин районнуң «Кызыл сылдыс» колхозунуң дуржулгалыг дарганы эш К. Сандык 17 илиирни, 8 андазынны, 2 сеялканы март 15-ке чедир септеп доозар хүлээлге алгаш, оларны март 6-да бүрүн септеп доосканы.

Ам дуржулгалыг дарган өске септелгелерин шалыпкын чорудуп турар.

—⊙—

Бүгү тала-биле белеткенир

Өвүр районнуң Дус-Даг сумуда «Торгалыг» колхоз часкы тарылгага херек бүгү үрезинни бүрүн арыглаш, ам тараа шөлдеринде чедирип алган. Тарылгага хереглээр 40 андазынны, 30 хомутту септээн болгаш 60 ажыг ажыл аттарын тускай азыралда тургускап.

Ындыг болза-даа, тарылга шөлүнге өдек, хүл төгер, буга дөзүн довурактаар дээн ышкаш ажылдар чорутунмайн турары четпес.

КИРОВ АТТЫГ КОЛХОЗТА

Сүт-Хөл районнуң Киров аттыг колхозунуң дарганы эш Эртине 12 андазынны, 30 илиирни септеп доосканы болгаш хүнде ажыл нормазын 150—200 хуу чедир күүседип турар. Ам өске септелгелерни чорудуп турар.

Колхоз тараа культураларының 235 тонна үрезинин уруп алган болгаш үрезин арыглаашкынында 30 колхозчу хереэженнер 2 триер, 1 сортировка-биле ийи ээлчегде үргүлчү ажылдап турар.

Тракторлар септээринге ажылдың чаа дуржулгазын ажыглаанының түннелинде Бии-Хем МТС-те тракторлар септелгезиниң хуусаазы кызырлып, септелгениң шынары экижээн.

Чурукта: Бии-Хем МТС-зинде Н. А. Зуев бригадирлээн трактор бригадазы септелгеден үнген ээлчеглиг тракторнуң септелгезиниң шынарын хынап турары.

Чуруу С. Феоктистовтуу.

Чөөн-Хемчик районнун колхозтарында

Чөөн-Хемчик районнуң Чыргакыда «Коммунизмче орук» болгаш Калинин аттыг колхозтарда часкы тарылга белеткели эки чоруп турар.

«Коммунизмче орук» колхоз тараа культураларының четчир хемчээлдиг үрезиннерин бүрүн арыглап доосканы. Колхозтуң 6 кижи составтыг дарганнаар бөлүү 45 андазынны, 32 илиирни, 45 хомутту болгаш өске-даа аът херекселдерин септээн. Хову бригадазының кежигүннери 26 га черже хар овааланы, огород шөлүнде 80 тонна өдекти, 40 тонна хүлдү төккен.

Калинин аттыг колхоз бүгү үрезиннерни бүрүн арыглап алган. Колхозтуң дарганнары 10 андазынны, 18 илиирни, 1 аът сеялказын, 14 тергени, 48 хомутту септеп доосканы. № 1 хову бригадазының Кара-Суг-Аксы деп черде турлаанга колхозчуларның ажыл кылып турар ниити бажыңын тудар 240 чудукту ол черде дүжүрүп алган болгаш бажыңның тудуун эгелээн.

—⊙—

Четпестерни дүрген чайладыр

Чаа-Хөл районнуң Кара-Тал сумуда Сталин аттыг колхоз часкы тарылгага кончуг четпес белеткенин турар. Тараа культураларының үрезиннерин сан талазы-биле чедир уруп алган болза-даа, шынары куду, бүгү урдунган үрезиннин үүгле 40 хуу хирезин арыглаан, 35 андазындан 14-ту, 34 илиирден 16-ны септээн.

Колхоз баштаар чери тарылга белеткелинге, ылаңгыя үрезин арыглаашкынынга озалдап киргени-биле мындыг хожудашкын болуп турар. Ам белеткелди дүргедедир дээш күштү мобилизастаары негетинип турар.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Коммунистерниң колхоз бүдүрүлгезинге мурнакчы ролюн бедидер

Эш И. В. Сталин болза, бодунуң «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп генийлиг ажылынга коммунизмче шилчилгениң белеткелиниң баш бурунгааргы кол негелделериниң дугайында программалыг үүлдерии идип үндүрген. Коммунизмче ёзулуг шилчиишкинни белеткээринин үш кол негелделерин боттандырарын бистиң баштыңчывыс айыткан. «...Колхозтарга, ынчангаш бүгү ниитилелге база ажыктыг кылдыр боттандырар чоорту шилчиишкиннериң аргазы-биле колхозтуң өнчүзүн бүгү улустуң өнчүзүнүң деңнелинге чедир көдүрер...» деп эш Сталин өөреткен.

Партияның XIX съездизинге эш Г. М. Маленковтуң чугаалааны болза: «Партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнары колхозтарның кол күжү болур ниитиниң ажыл-агыйының быжыглаашкынының болгаш хөгжүлдезиниң дугайында сагыш салышкынын моон соңгаар-даа доктаамал салыр хүлээлелиг болгаш аңаа үндезилээн колхоз бүдүрүлгезиниң бараанныг өзүлдезин база колхозчуларның материалдыг болгаш черле амыдырал чуртталгазының чаагай байдалын улам бедидерин хандырар хүлээлелиг».

Ынчангаш, колхозтарга күш-ажылдың организациязын улам экижидеринче хүн-бүгү сагыш салыры партия, совет, көдээ ажыл-агый организацияларының чугула сорулгазы. Ол бүгү сорулгаларны амдыралга чедиишкинниг боттандырарынга партияның көдээ райкомнарының, колхозтарның партия организацияларының ролю улуг.

СЭКП-ниң Улуг-Хем райкому көдээ ажыл-агый артельларын организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаарынга колхозтарның партия организацияларының ролюн улам бедилип турар. Райкомнуң ажылдакчылары боттары колхозтарның партия организацияларынга үргүлүг барып, оларның партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылдарынга дузалажып турар. Оон ачызында сөөлгү чылларда колхозтарның ажыл-агыйынга партийжи удуртулганы олар өлүмге экижиткеннер. Колхоз бүдүрүлгезинге коммунистерниң мурнакчы ролю бедээн.

Районнуң колхозтарында 386 коммунистер болгаш партия кежигүнүнге кандидаттар бар. Колхоз бүдүрүлгезиниң кол адырларында коммунистерниң күжү быжыглаттынган, бригадаларда болгаш фермаларда 28 партбөлүктер тургустунгулаан. Бистиң коммунистиг партиявыстың, Совет чазаавыстың шиитпирлерин болгаш директиваларын амыдыралга боттандырар талазыбиле олар организакчы кеску ажылдарны чорудуп турар болу бергеннер. Партбөлүктер колхозчуларның калбак массаларыбиле партия организацияларының аразынга хүн-бүгү харылзааны быжыглаарынга боттарының ролюн бедиткеннер.

Партия райкому колхозтарның партия эге организацияларының секретарьларының болгаш партия бөлүктериниң организакчыларының семинарларын, чөвүлел хуралдарын доктаамал чорудуп, оларның ажылының дуржулгаларын солуштуруп турар. Ол бүгү хемчеглер колхозтарның партия организацияларының ажылын өлүмге экижиткен, ылаңгыя коммунистериниң колхоз бүдүрүлгезинге мурнакчы ролюн күштелхирген.

Эрткен чылын «Кызыл тук» колхозтуң партия организациязының коммунистериниң 70 ажыг хуузу колхоз бүдүрүлгезинге ажылдаан. Оларның иштинде күш-хүнүнүн минимумун күүсетпээннер чаңгыс-даа чок. Коммунистерден колхозтуң ат ажаакчызы эш Содунам 712, хой кадарчызы эш Хаак-оол 700 ажыг күш-хүнүн ажылдаан. Олар күш-ажылга мурнакчы болбушаан, хөй-ниити ажылынга идепкейлиг киришип келген база өң эки ажылдыг агитаторлар болуп турар. Олар боттарының политиктиг билиин доктаамал бедидип, амгы үеде партияның XIX съездизиниң материалдарын улуг сонуургалдыг өөренип турарлар. Колхозтуң партия организациязы бодунуң хуралдарынга колхоз бүдүрүлгезиниң айтырыгларын үргүлүг чугаалажып, хүлээлелиг ажыл-херек дугайында коммунистерден негелдени улгатырып, оларның харылсалтазын бедидип келген. Оон түңнелинде колхоз мал бажын өстүрериниң планын дыка ажыр күүсеткен. Эрткен чылдың часкы тарылгазын 12 ажыл хүнүнде дооскан, тараанның өскү ажаан алышкынын үлегерлиг чоруткан. Ол ышкаш эрткен көдээ ажыл-агый чылын «Искра» колхоз чедиишкинниг эрттирген. Ол колхозтар ам «СЭКП-ниң XIX съездизи» аттыг, улуг күштүг колхоз болуп катышкан.

Жданов аттыг колхозтуң чылгы кадарчызы коммунист эш Сенгин-оол 1952 чылда төрээн 50 баш бениң 50 кулуннарын чидириг чокка өстүрген, 1027 күш-хүнүн ажылдан алган. Чылгычылар ортузунга агитация ажылын ол эки чорудуп келген. Хендергеде Маленков аттыг колхозтуң хойжузу коммунист эш Сагаан-оол 1950 чылда 50 баш хойну чидириг чокка кадарары-биле хүлээп алган. Оон кадарган хойлары шынап-ла ёзулуг өзүлделиг болуп, ам 300 баш четкен. «Күш-ажылдың хостуу» колхозтуң малчыннары Кыргыс Тамбаалан, Мамантова, Мезерекей оларның бедик түңнелдиг ажылдары бүгү колхозчуларга билдингир.

Ынчалза-даа, колхозтарда күш-ажылдың организациязы ышкаш чугула ажылды багай удуртуп турар, колхоз бүдүрүлгезинде коммунистерниң мурнакчы ролюн бүрүн чедип албаан партия организациялары барын демдеглээр херек. «Күш-ажылдың хостуу» колхозтуң тудуг ажылы багай чоруп келген, чуртталганың 19 бажыңнарын тудар тургаш, чүгле 7-ни туткан. Колхозтуң хову бригадазынга эрткен чылын ажылдаза чогуур коммунистерден 1 кижи шуут ажылдаваан, 3 кижи күш-хүнүнүң минимумун күүсетпээн. Партия организациязының секретары эш Хунажык боду мал ажылында турар, ол участокта ажыл эки-даа болза, а колхоз бүдүрүлгезиниң өске бригадаларында партийжи-политиктиг ажылга удуртулганы экижитпейн турар. Хову бригадазы ам-даа хөй тараанны бастырбаан.

Эйлиг-Хемде Сталин аттыг колхозтуң ажылында улуг четпестер бар. Ында эрткен чылын хову ажылының дүжүү куду болган, ам часкы тарылгага белеткел багай чорутунуп турар, үрезин уруушкуну ам-даа дыка чедир күүсетинмээн. Колхозтуң тудуг ажылы өң-не оожум темпилиг чоруп турар. Колхозта 51 коммунистер бар. Оларның күжүн партия организациязы колхоз бүдүрүлгезинде таарыштыр тургуспаан. Партия организациязының секретары турган Чадамба багай ажылдааш, партия талазы-биле хемчег алдырган болгаш ажылынган дүжүрткен.

Ийи-Талда Жданов аттыг колхозтуң даргазы турган Кук үргүлчү арагалап, ажылынга харыысалга чоктанып база көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын үреп тургаш, колхозчуларның идегелин күүсетпээн. Кук болза, ажылындан дүжүрткен болгаш партияның хүрээлениңден үндүрткен. Ол колхозта коммунистерден эрткен чылын колхоз бүдүрүлгезинге 1 кижи шуут киришпээн, 4 кижи күш-хүнүнүң минимумун күүсетпээн.

Хайраканда Мичурин аттыг колхозтуң ажылы база-ла экиживээн. Колхоз мал өстүрериниң күрүне планын күүсетпээн. Коммунистерден Ондарай чүгле 19, Бада чүгле 10 күш-хүнүн ажылдаваннар. Колхозтуң ам-даа хөй тараазы бастыртынмаан.

Бо чижектер болза, колхоз бүдүрүлгезинге коммунистерниң мурнакчы ролюн партия организациялары ам-даа чедип албаанын херечилеп турар. Колхозчулар ортузунга коммунистериң организакчы болгаш кижизидикчи болур чоруун бүгү парторганизациялар чедип алыр херек. Колхозчуларның күш-ажылының бүдүрүкчүлүүн чавызадып турар болгаш көдээ ажыл-агый онаалдаларын чогуур өйүнде күүсетпес чорук-биле моон соңгаар улам шиитпирлиг демисежири чугула.

Бистиң ынак баштыңчывыс болгаш башкывыс, адавыс эш Сталин мөчээн. Бистиң чуртувуска коммунизмни тургузар дугайында оон өөредиин амыдыралга боттандырар дээш улам чүткүлдүг ажылдаары коммунистерниң харыысалгалыг хүлээлгези.

«Бистер, коммунистер,—онза бүдүштүн кижилери бис. Бистер онза материалдан быштынган бис. Бистер—улуг пролетаржы стратегияның армиязы, эш Ленинниң армиязы болуп турар кижилер бис. Ол армияга турар алдар дег бедик чүве чок. Үндезилекчизи болгаш баштыңчызы эш Ленин болур партияның кежигүнүнүң ады дег бедик чүве чок» деп эш Сталинның өөредиин медереп билири чугула. Оны медереп билири дээрге, партияның Уставының коммунистерге хүлээлгелер дугайында бүгү негелделерин чайгылыш чок күүседири, ылаңгыя колхозчу коммунистер болза, колхозчу массаларның ортузунга боттарының организакчы, кижизидикчи, күш-ажылчы авангардызын доктаамал көргүзери болур.

Ч. ЧЫЛБАК-ООЛ,
СЭКП-ниң Улуг-Хем райкомунуң секретары.

Удавас областа часкы тарылга ажылдары эгелээр. Ынчангаш МТС-териң механизаторлары хайнышкыннаг ажылдап турарлар.

Чурукта: Сарыг-Сеп МТС-тиң слесары Н. Астафьевтиң трактор кезектерин септеп турары. Ол ажыл нормазын 100—120 хуу чедир күүседип турар.

Чуруу С. Феоктистовтуу.

Солун лекция

Бо чылдың марттың 4-те революстуг серемчилел дугайында лекцияны Чөөн-Хемчик районнуң «Октябрь 30 чыл ою» колхозтуң колхозчуларынга, ажылчыннарынга СЭКП Тыва обкомунуң төлөөзү эш Илларионов кылып берген.

Лекцияга дыка хөй кижи олурушкан болгаш ону кончуг улуг сонуургал-биле дыңнааннар.

К. МАШПАК-ООЛ.

Чаш малдарны менди ап турар

Чаа-Хөл районда Сталин аттыг колхозтуң хой малының оолдаашкыны эгелээн. Ниитизи-биле ол колхозта 223 хой төрээн.

Кадарчы эш Садыяның кададындан төрээн 86 хой, Калдаанның кададындан 41 хойнуң чаш хураганын бүрүн камгалап алган болгаш төрээн 59 өшкүден 63 анайны камгалап алган. Оон иштинден өшкү кадарчызы эш Эрелчин төрээн 30 өшкүден 32 аванны менди алган.

Мал оолдаашкыны-биле чергелештир колхозтуң малчыннары боттарының хүлээлелиг ажылынга хайгаралын улам күштелдирип турар.

С. САНДАН.

СУУР СОВЕДИНИҢ СЕССИЯЗЫ

Бай-Тайга районнуң Тээли суур Совединиң ийги сессиязы болуп эрткен. Сессия «Дөң-Терек» колхозта тудуг ажылынын чоруп турары болгаш моон соңгаар сорулгаларының дугайында колхоз даргазы эш Кунгааның илеткелин база Молотов аттыг колхозтуң часкы тарылгага белеткелинин дугайында хову бригадири эш Сотпанның илеткелин чугаалажып көрген.

СЭКП-ниң XIX съездизиниң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырар дээш сорук кириишкиниг ажылдарының түңнелинде «Дөң-Терек» колхозтуң ажылышчилери 1953 чылда тудуг материалдары белеткээриниң планын 100 хуу күүсеткеннер. Оон-биле кады 283 кубометр ыяш колхоз төвүнде дүжүртүнген, 625 кубометр ыяш машина оруунда дажытынган болгаш 1125 кубометр ыяш ак черже үндүр сөөртүнген. Колхозчулар удавас 5 чылыг, чырык бажыңнарны алырлар. Тудуг ажылында 52 кижи 20 аттарлыг, бир автомашиналыг доктаамал ажылдап турар. Оларның иштинден колхозчу тудугжулар Айжы, Өлчей-оол, Намзырай, Байыр болгаш сөөртүкчүлер Кара-Лама, Молбум олар эки түңнелдерни чедип ап, кызымаккай ажылдап турарлар.

Оон-биле чергелештир сессия колхозтуң тудуг ажылында бар болуп турар улуг четпестерни база илереткен. Мал кажааларын, чуртталга база бүдүрүлге бажыңнарын тударынче колхоз ам-даа кирбээн, аңаа белеткел кончуг кошкак чоруп турар.

Тудугда ажылдап турар кижилериниң ортузунда социалистиг чарыш организастатынмаанын, мурнакчыларның дуржулгазын неперетпейн турарын болгаш тудугжулар ортузунга кижизидилге ажылдарын: лекция, беседаларны, илеткелдерни чоруткайн турарын сессия буруу шаап көрген.

Районнуң көдээ ажыл-агый килдизи тудуг кылыр черлерни чогуур өйүнде шилип, айтыш бөөрин саадаткан база көдээ болгаш колхоз тудуглар килдизи кылдыныр турар тудугларының шынар байдалын чогуур өйүнде хайгаравайн, аңаа дуза чедирбейн турар деп депутаттар шүүмчүлээннер.

Май 1-ге чедир 5 чурттала бажыңнарын, 2 мал кажааларын дооскан турарын база август 1-ге чедир өске тудугларны күүселирин болгаш айытынган четпестерни дүрген узуткаарын сессия «Дөң-Терек» колхозтуң баштаар черинден негээн.

Молотов аттыг колхозта часкы тарылгага белеткелдиң дугайында илеткелди дыңнаш, сессия колхоз үрезин уруушкунун күүсеткен болза-даа, өске бүгү белеткелдерни сула чорудуп турарын демдеглээн.

Тарылганың чепсек-херекселдери: аңдазыннар, илиирлер база тыртар күштер ам-даа бүрүн белеткетинмээн. Үрезин арыглаашкыны четче күүсетинмээн, үрезин хораннаар, тарылга шөлүнге өдекшидилге кылыр ажылдар мынчага дээр эгелевээн болуп турар. Колхозтан 35 кижи хову ажылында доктаамал ажылдап турар деп саазын кырынга дөңзы тургузуп алгаш, артельдың баштаар чери оожургай берген. А херек кырында ажылдап турар кижилер ынча четпее. Ажыл организас чок. Политмассалыг ажылдар чорутунмайн турар.

Колхозтуң баштаар чери, Тээли суур Совети база районнуң көдээ ажыл-агый килдизи, оон эргелекчизи эш Доржуддай, кол агроном эш Братчиков часкы тарылгага белеткел ажылдарын багай удуртуп турарын депутаттар шүүмчүлээннер.

Тарылганы чогуур өйүнде чорудары аңаа баш бурунгаар шыңгыы белеткелден кол хамааржырын айытышаан, сессия кыска хуусаа иштинде белеткел ажылдары доозулган турарын чедип алыр деп шиитпирлээн.

Х. БИЧЕ-ООЛ.

Тудуг материалдарын белеткээринче

БЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Телефон-биле). Барыын-Хемчик районнуң колхозтары бо чылдың тудуг планын ёзугаар 24 мун кубометр ыяш хереглээр, а март 20-те чедир тайгада кезин белеткээни оон чүгле 25 хуузу четкен, ынчаарга кестинген ыяштан тудуг участоктарында сөөртүп алганы 1272 кубометр болуп турар.

Четче эвес медээ ёзугаар алырга, колхозтарның тудуг бригадаларындан тайгада 337 кижи ажылдап турар, а кылдынган ажылдың түңнели районда ниитизи-биле чүгле 6 мун 17 кубометр, ылаңгыя сөөртүлге бо хүннерге чедир онза хожудаашкында уламчылавышаан.

«Комсомол 30 чыл ою» колхозтуң белеткетинген 680 кубометр ыяжындан колхоз төвүнде чүгле 100 кубометрни сөөртүп алган. Ол колхозтуң удуртукчулары эштер Соскур-оол, Очур олар ол талазы-биле кандыг-даа боттуг хемчег албайн турар. «Совет Тываның беш чыл ою» колхоз (даргазы эш Бапын, парторганизация секретары эш Быжынды) 2800 кубометр ыяш белеткээр тургаш, тайгада 337 кубометрни кескен, ол белеткээн ыяштан тудуг участогунда сөөртүп алганы чүгле 5 кубометр. Шак ындыг байдал «Победа», Ленин аттыг колхозтарда база районнуң өске-даа колхозтарында оон дээрелевес.

Тудуг ыяжы белеткээриниң бо чугула болгаш харыысалгалыг ажылын боттуг удуртуру онза негетинин турар.

М. БУГАЛДАЙ.

Колхозтуң тудуг бригадазында

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Бо чылдың тудуг планын эрестиг күүседири дээш Улуг-Хем районда «Партияның XIX съездизи» колхозтуң (даргазы эш Арандол) тудуг бригадазы эки белеткении турар.

Тудуг ыяжы белеткээринге 9 аттарлыг 11 кижи тайгада доктаамал ажылдап турар. Олар март 15-ке чедир 600 кубометрни белеткээн. Куш-ажылдың чуруму эки тургустунган, ында агитлисток үнүп турар болгаш солун номчулгалары үргүлчү болуп турар.

В. ТОЙЛУГ-ООЛ.

И. В. Сталин социализмден коммунизмче шилчилгениң баштайгы кол негелделериниң дугайында

Бистиң бурунгаар шимчээшкиннивистиң хире-хемчээли-биле марксисчи-ленинчи теорияның организакчы, мобилизакчы болгаш чаартыкчы ужур-дузазы улам улуу-биле өзер.

Партияның XIX съездизинге отчёт илеткелинге эш Маленков мынча дээн: «Эш Сталинның ажылдары болза, бистиң партиявыстың теорияны кайы хире шылгарангай ужур-дузалыг деп үнелеп көрүп турарының тодаргай көргүзүү болур. Революстуг теория коммунизмниң бүрүн тиилелгезинче бистиң улузувустуң бурунгаарган чоруур оруун чырыткылап турар өшпес херел болуп келген, болуп турар болгаш болур-даа».

Социализмниң объективтиг хоойлуларын ханы, бүгү талалыг билириниг даянгаш, эш Сталин «ССРЭ-де социализмниң экономыктиг проблемалары» деп болунуң ажылында коммунизмче шилчилгеге тоң чугула негелде-байдалдарын тургузарының кол оруктарын айтып турар. «Коммунизмче декларативтиг эвес, харын херек кырында шилчилгени белеткээр төлөде, бети дээрге-ле баштайгы үш кол негелделерни боттандырар херек—деп эш Сталин айтып келген.

«Бирээде, ниитилелдиң бүгү бүдүрүлгезиниң соксаал чок өзүлдезин бүдүрүлге чепсээн бүдүрерин колдадыр өстүрүп... быжыг хандырып бээр. Бүдүрүлге чепсээн бүдүрерин өстүрери канчангаш чугулал дизе, оон чүгле бодунуң бүдүрүлге черлерин дериг-херексел-биле хандырар ужурлуунда эвес, а харын база ол чокка калбарткан дагын бүдүрүлгени боттандырары черле болдунмас».

Ийиде, колхозтарга, ынчангаш бүгү ниитилелге база ажыктыг кылдыр боттандырар чоорту шимчээшкиннериниң аргазыбиле колхозтуң өнчүзүн бүгү улустуң өнчүзүнүн деңнелинге чедир көдүрер, бараан саарылгазын база чоорту шилчиишкиннериниң аргазы-биле, төп эрте-чагырга ийиктпе, азы кандыг-бир ниитилел-экономиканың төвү ниитилел бүдүрүлгезиниң продукциязын ниитилелдиң эрте-ажыктарынга дүүштүр хаара тудуп шыдаар болзун дээш, продукт солчудгазының системазы-биле солуур.

Үште, ниитилелдиң кежигүннери ниитилелдиң хөгжүлдезиниң идепкейлиг ажылдакчылары болуп алырынга четчи бээр эртемни алыр аргалыг болзун дээш, олар амгы турар күш-ажылдың хуваалдазының күжү-биле чаңгыс кандыг-бир профессияга бүгү назынында чыпшына берген турбайн харын профессияны хостуг шилип алыр аргалыг болзун дээш, ниитилелдиң бүгү кежигүннеринге оларның күш болгаш үгаан шыдалгырының бүгү тала-биле хөгжүлдезин хандырыптар хире ниитилелдиң бүгү кежигүннеринге оларның күш болгаш үгаан шыдалгырының бүгү талазы-биле хөгжүлдезин хандырыптар хире ниитилелдиң шак ындыг культуралыг өзүшкүнүн чедип алыр» (арыннар 66—69).

Ол негелделерни боттандырары социализмниң кол экономиктиг хоойлузунга үндезилетинин турар, эш Сталинның айтыр турарын ёзугаар алырга оон чугула боттуг шынарлары болгаш негелделери болза, «дээди техникага үндезилээн социалистиг бүдүрүлгениң үзүктел чок өзүлдезиниң болгаш сайзыралгазының аргазы-биле бүгү ниитилелдиң үргүлчү өзүп турар материалдыг болгаш культуралыг негелделерин максималдыг хандырын бээри болур».

Социализмниң кол экономиктиг хоойлузу коммунистиг тургузуушкунуң сорулгаларын билип алыр болгаш боттандырар арганы берип турар.

ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң беш дугаар беш чыл планының талазы-биле директивларны бадылаарда, партияның XIX съездизи эш Сталинның ол өң чугула айтышкын үүлдерин барымдаан.

1.

Чуртту индустриализастаарының болгаш көдээ ажыл-агыйны коллективизастаарының сталинчы политиказын амыдыралга бүдүрбүшаан, Коммунистиг партия болгаш Совет күрүне дайын мурнундагы беш чылдарның дургузунда социалистиг бүдүрүлгениң кайгамчыктыг улуг өзүлдезин чедип алган, бистиң Төрээн улуг чуртувустуң бир дугаар чергениң индустриялыг, улуг коллективтиг, делегейде өң-не и ханизастатынган мурнакчы көдээ ажылагыйлыг күүлүг, социалистиг индустриалчы-колхозчу күрүне болу бээрин чедип алган. Дайын мурнунуң 13 чылдарының дургузунда, база дайын соңгундегі беш чылдың чылдарында бистиң чуртувуска үлетпүрүнүң амгы үеги 15 мун бүдүрүлге черлерин тудуп тургускан.

Дайын соңгундегі чылдарда социалистиг үлетпүр күүлүг чаа көдүрлүүшкүнү чедип алган. 1951 чылда үлетпүр продукциязының хемчээли дайын мурнундагы 1940 чыддың деңнелин 2-ден ажыг катап ашкан. Бүдүрүлгениң хөрекселдерин бүдүрүп турар үлетпүр болза, бүдүрүлгениң ниити көдүрлүүшкүнүнүң талазында дайын мурнундагы деңнелди 1951 чылда 2,4 катап ашкан. Эш Сталинның өөредип турары болза, бүдүрүлге хөрекселдериниң бүдүрүлгезиниң колдады-аарак өзүлдези үзүс ажыл-агыйының бүгү адырларын дериг-херексел-биле хандырарынга, калбарган дагын бүдүрүлгени боттандырарынга тоң чугула хереглел үүлдериниң бүдүрүлгези-биле деңнээрге, бүдүрүлге хөрекселдериниң бүдүрүлгезиниң колдады-аарак өзерин чаа беш чылда база-ла көрүп турар. 1951—1955 чылдарда бүдүрүлге хөрекселдериниң бүдүрүлгезиниң («А» бөлүктүн) өзериниң темпизи 13 хуу хемчээлдиг кылдыр көрдүнген, ынчаарга хереглел үүлдериниң бүдүрүлгезин («Б» бөлүктүн)—11 хуу кылдыр көрген, бүдүрүлге хөрекселдериниң бүдүрүүшкүнү беш чы дургузунда барык-ла 80 хуу өзер, ынчаарга хереглел үүлдериниң бүдүрүлгезиниң өзери. барык-ла 65 хуу болур.

Дээди техниканың суурунга, мурнакчы совет эртемнин чедиишкиннеринге үндезилээш, технологтуг деңшилгеге үндезилээш бүдүрүлгениң үзүктел чок сайзырангайжылгазы ССРЭ-де боттанып турар. Бистиң заар индустриялыг үлетпүрүнүң бүгү адырларының дериг-тинин келгени болгаш дериг-тинин турары чаа машиналарның болгаш механизмнериниң, амгы үениң дериг-хөрекселдериниң бүдүрүлгезин кайгамчыктыг улуг хемчээлде калбарткан. Чаа, улам-на болбаазырангай технологтуг чорудулгалар, күш-ажылда болгаш бүдүрүлгени организастаарының бедик бүдүрүкчүлүг методтары улам-на калбаа-биле ажыглатынып турар. Чүгле сөөлгү үш чылдарның дургузунда безин совет машина тудуушкунуң машиналарның болгаш механизмнериниң 1600 хире чаа хевирлерин тургускан.

Коммунистиг тургузуушкунуң кайгамчык улуг сорулгаларын шиитпирлээринге совет машина тудуушкунунуң бедик темпилерлиг болуру онза чугула ужур-дузалыг. Бешки беш чыл планының талазыбиле партиямың XIX съездизиниң директивалары машина тудуушкунунуң болгаш металл ажылдап болбаазырадырының продукциязының бүдүрүлгезин беш чыл дургузунда 2 катап хире өстүрерин көрүп турар.

Бүдүрүлге чепсектериниң амгы үеги бедик хөгжүлделиг нарын системазын шимчедип хөделдирип турар совет кижилер боттарының күш-ажылга мергежилин үргүлчү сайзырангайжыдып, боттарының бүдүрүлгеде дуржулгазын байыдып, боттарының культура-техниктиг деңнелин бедидип турарлар. Социалистиг ниитилелдиң шимчедикчи күштериниң бирээзи болур социалистиг чарыш үзүктел чок хөгжүн турар.

Социалистиг бүдүрүлге харылзаалары, тодаргайлаарга, бүдүрүлгениң хөрекселдеринге ниитиниң өнчүзүнге үндезилээн эш-хуунуң кады ажылдажылгазының болгаш бот-боттарынга дузалажылгазының харылзаалары, бисте чурттуң бүдүрүкчү күштеринге бүрүн дугаан турар болгаш олардың хөгжүүрүн тодарадып турар кол, шиитпирлиг күш болуп турар. Ол дугайын улус ажыл-агыйының бүгү адырларының шапкын хөгжүлдези херечилеп турар. Бистиң социалистиг үлетпүрүвүстүң хөгжүлдезиниң бедик темпилери ышкаш шак ындыг бедик темпилерни кижи төрелгетениң төөгүзү билбес. Чижээ, 1951 чылда үлетпүрүнүң продукциязының хемчээли 1929 чылдынга деңнээрге 1. 206 хуу болган.

Капиталистиг чурттарда сыр өске байдалдыг болуп турар. 1929 чылдан 1951 чылга чедир үениң дургузунда үлетпүр продукциязы АКШ-ка чүгле 100 хуу өскен, Англияга—60 хуу, Италияга— 34 хуу болгаш Франциягa чүгле 4 хуу өскен. Бир эвес капиталистиг чурттарда үлетпүр продукциязының бар турар шоолуг эвес өзүлдези бөө-чепсевти эңдере бүдүрериниң болган деп чүвени барымдаалап көөр болза, капиталистиг чурттарның үлетпүрү чаңгыс черде шимчевестен тепсеп турар дээрзи билдингир апаар, ынчаарга ол-ла үеде ССРЭ-ниң болгаш улус демократиязының чурттарының үлетпүрү шапкын, үргүлчү, дүргеден турар темпилер-биле хөгжүп турар болгай.

Социалистиг үлетпүрүнүң кижи көрүп көрбээн бедик темпилиг хөгжүлдезиниң дугайын моон адаанда саннар чугаалап турар. 1951—1952 чылдарның —ийи чылдар дургузунда бистиң чуртувуска бүдүрүп үндүрген үлетпүр продукциязы дайын мурнундагы ийи беш чылдарның дургузунда үндүрген үлетпүр продукциязының кады алдынган хемчээлинден ажыг турар, чүгле чаңгыс 1952 чылдың дургузунда кара металлдарны, электри энергиязын, хөмүр дашты, нефть продуктуларын, цементини болгаш калбак хереглелдиң чүүлдерин бүдүрүп үндүргени бир дугаар беш чылдың бүгү чылдарының дургузунда бүдүрүп үндүрген ол чүүлдериниң санындан дыка ашкан: бир болгаш ийи дугаар беш чылдарның дургузунда бүдүрүп үндүргениниң кады алдынганындан хөй машиналарны болгаш дериг-хөрекселдерни 1952 чылдың дургузунда белеткеп үндүрген. 1946 чылдың февраль 9-тағы төөгүлүг чугаазында эш Сталинның айтып бергени күчүлүг экономиктиг көдүрлүүшкүнүнүң программазы чедиишкиниг күүсетинин турар.

Бешки беш чыл планының күүселдези социалистиг үлетпүрүнүң бүдүрүкчү күштериниң улам ыңай күчүлүг хөгжүүрүн хандырар. ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң бешки беш чыл планының талазы-биле партиямың XIX съездизиниң директивалары үлетпүрүнүң бүгү ниити продукциязының өзүлдезиниң чылда ортумак темпизи барык-ла 12 хуу турда, беш чыл дургузунда үлетпүр бүдүрүлгезиниң деңнелиниң барык-ла 70 хуу бедиирин көрүп турар. 1946—1950 чылдар-биле деңнээрге, үлетпүрге капитал салышкыны 1951—1955 чылларда барык 2 катап улгадыр. 1940 чыл-биле деңнээрге, 1955 чылда үлетпүр продукциязының хемчээли 3 катап улгадыр.

Бүдүрүлгениң чайгылыш чок өзүлдези, өрү аттыккан шүгүм-биле дөмей хөгжүлде бистиң көдээ ажыл-агыйывыска база-ла характерлиг үүл болуп турар.

Чурттуң көдээ ажыл-агыйының талазында эрги, капиталистиг бүдүрүлге харылзаалары колдап турган дээрезинде бүдүрүкчү күштериниң хөгжүлдезиниң темпилери өзөн оожум чоруп турган. Хамаатты дайынның соонда тайбың социалистиг тургузуушкунунуң баштайгы чылдарында көдээ ажыл-агыйны катап тургузарының сорулгазы шиитпирлетинип турган үеде, ядыы-ортумак ажыл-агыйларны социалистиг хөгжүлдениң оруунга шилчидиринге бүгү-ле тоң чугула баштайгы белеткелдер тургустунга-ла аарак турган үеде совет эрте-чагырга экономиктиг ийи үндезинге—социалистиг үлетпүрге болгаш капиталистиг идегеттерни төрүүндүрүп турар хуу ажылдыг, биче бараанныг тараачын ажыл-агыйга суужуп турган. Бүдүрүкчү күштериниң характеринге бүдүрүлге харылзааларының ыяавыла дугжүрүнүң хоойлузунга даянгаш, совет эрге-чагырга тараачын чоннуң ядыы-ортумак массаларының идепкейлиг дузаламчызы-биле көдээ ажыл-агыйда эрги бүдүрүлге харылзаалары чаа, социалистиг бүдүрүлге харылзаалары-биле солаан.

Чаа социалистиг бүдүрүлге харылзаалары көдээ ажыл-агыйның бүдүрүкчү күштериниң оон ыңай хөгжүлдезинге кайгамчыктыг улуг саалдарны көргүскеннер. Социалистиг бүдүрүлге харылзаалары болза, көдээ ажыл-агыйны механизастаарының, эртемниң өң чаа чедиишкиннерин ажыглаарының, колхозчуларның күш-ажылының бүдүрүкчүлүүн бедидериниң сорулгаларын

И. В. СТАЛИННЫҢ ТУРАСКААЛЫНГА

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКА

ШАНХАЙ. Кыдат улустуң улуг өөнүү Иосиф Виссарионович Сталинның турасказлы-биле холбашкан бүгү-де чүвелерни Кыдат Улус Республиканың ажылчы чоннары улуг ынакшыл-биле хүндүлеп турар. Кыдат-совет найыралдың Ниитилелиниң Шанхайда салбыры чоокта чаа Шанхайның төп кудумчуларының бирээзинге улуг фото-делгелгени ажыткан. Совет улустуң болгаш бүгү делегейниң ажылчы чоннарының улуг баштынчызы, башкызы эш И. В. Сталинның маадырлыг амыдырал чуртталгазының болгаш революсчу ажыл-чорудулгазының дугайын ол делгелге көргүзүп турар.

Хоорайның чону делгелгени кончуг калбаа-биле ажыглап турар: эртенден эгелээш орай кежээге чедир делгелгениң ханаларының баарында бөлүк ажылчыннарны болгаш өөреникчилерни, Улустуң-хосталга армиязының дайынчыларын, чоокву суурларының тараачыннарын көрүп болур.

«Наньфанжибао» солуннуң дыннадып турарын ёзугаар алырга, эш И. В. Сталинның чырыткыланчак турасказлының дугайында Кантонда делгелгелер база улуг чедишкиннерлиг болуп турар. Эш И. В. Сталинның амыдыралының болгаш ажылчорудулгазының дугайында элээн каш фото-делгелгелер Кантонда бар.

Улуг Сталинның амыдыралының болгаш ажыл-чорудулгазының дугайында кинолар март 10-дан эгелеп Шанхайның дыка хөй кино театрларында үнүп эгелээн. «Берлинниң душкени», «Сталинград тулчушкуннары», «Таңгырак» болгаш өскеде-даа кино-чуруктар ында үнүп турар.

ВЬЕТНАМ ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКА

ШАНХАЙ. Вьетнамның информация агентилелиниң медээлеп турарын ёзугаар алырга, чоокта чаа Вьетнамның улустуң чазааның, Вьетнамның Национал хуралының доктаамал комитединиң, Вьетнамның национал катышкан фронтузунуң (Льеп-Вьет) национал комитединиң болгаш Вьетнамның күш-ажылчы партиязының (Лао-Донг) Төп комитединиң чыгганы Иосиф Виссарионович Сталинның турасказлынга алдар болдурган кажыдалдың хуралы болган.

Хуралга президент Хо Ши Мин база эргурушкан.

Эш И. В. Сталинның амыдыралының болгаш ажыл-чорудулгазының дугайын Вьетнамның күш-ажыл министри Нгуен Ван Тао чугаалаан.

Кажыдалдыг хуралга президент Хо Ши Мин чүве чугаалаан. Ол бодунуң чугаазынга, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязын, ооң улуг улузун долгандыр бүгү вьетнам улустуң сырый катыжарының база империалистиг сулчээчилерниң талазы-биле серемчилелдиг болурунуң эргежок чугулазын айыткан.

Бүгү чыылганнар И. В. Сталинның ажылдарын өөренириниң, чонга бараан болурунуң хөрээнге шынчы болурунуң, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязын болгаш совет улусту долгандыр сырый катыжарының, база бүгү делегейге национал хамаарышпас чоруктуң болгаш тайбыңның чедишкиннери дээш демиселди шиитпирлии-биле ургулчулээриниң байыралыг таңгыраан бергеннер.

ИРАН

ТЕГЕРАН. Совет Эвилели-биле культуралыг харылзааның Иран ниитилели Иосиф Виссарионович Сталинның турасказлынга алдар болдурган хуралды март 18-тиң кежээзинде эрттирген. Хуралга келгеннериң аразында иран чазактың кежигүннери, министрлер турганнар болгаш сенаторлар, меджлистиң депутаттары, күш-ажыл министри Алемиге баштаткан Москвадан март 18-те ээп келген иран чазактың төлөдөлериниң кежигүннери, Иранда совет элчин Садчиков, улус демократиязының чурттарының дипломаттыг элчин черлериниң баштынныры, Иранның хөй-ниитизиниң төлөдекчилери, солуннар редакторлары болгаш өскелер-даа бар.

Хуралды ниитилелдиң эргелелиниң кежигүнү, министр турган болгаш сенатор Амир Алям ажыткан, ооң саналын ёзугаар хурал улуг Сталинның турасказлын бут ырынга туруп турасказаннар.

И. В. Сталинның амыдыралының болгаш ажыл-чорудулгазының база ооң бүгү делегейниң улустарынга улуг алдар-хавыязының дугайында илеткелди Тегеран университединиң професору доктор Агели кылган.

Совет Эвилели-биле культуралыг харылзааның ниитилелиниң эргелелиниң кежигүнү Керим Кешаварз ниитилелдиң болгаш хуралга келгеннериң мурнундан аар когаралдың талазы-биле Совет Эвилелиниң чазаанга болгаш улустарынга ханы кажыдалды база катап илергейлээн.

БРАЗИЛИЯ

МОНТЕВИДЕО. Бразилияның «Импренса популар» деп солунунуң дыннадып турары болза: даш ажылдан кылыр «Протрессо» деп мастерскаяның база Рио-де-Жанейронуң өске-даа будурулгелериниң ажылчыннары март 9-та И. В. Сталинны орнуктуткан хүн улуг баштынчының турасказлынга алдар кылдыр беш минутада ажыл соксадып ёзулааннар.

Кажыдалдың митингилерин Рио-де-Жанейронуң трамвай паркының ажылчыннары, Нитерой хоорайның хлеб быжырар черлериниң ажылчыннары, Рио-де-Жанейрода «Педро Эрнесто болгаш Рамос» ассоциациязының болгаш өске-даа будурулгелериниң, албан черлериниң ажылчы чоннары эрттиргеннер.

Бүгү делегейниң ажылчы чоннарының баштынчызы болгаш өөүү И. В. Сталинның чок апарганын таварыштыр кажыдалдарын илеткен организациялардан болгаш түс-түс кижилерден келген чагааларны болгаш телеграммаларны парлаарын «Импренса популар» солун үргулчүлеп турар.

Ол чагааларда бөлүүн ажылчыннар, өөреникчилер, студентилер улуг Сталинның өөрединге шынчы болурун, тайбын, хосталга болгаш хамаарышпас чорук дээш демисежирин Бразилияның Коммунистиг партиязынга бүзүредип турарлар.

БИРМА

ШАНХАЙ. Бирмадан медээни ёзугаар алырга, Бирма-Совет культуралыг харылзааның ниитилелиниң эрттиргени Иосиф Виссарионович Сталинның турасказлынга алдар болдурган массалыг митинг Рангун муниципалитединиң залында чоокта чаа болган.

Кажыдалдың митингизинге Бирманың 50 хире хөй-ниити организациялары болгаш партиялары киришкен, ооң иштинде: Бирма-Совет культуралыг харылзааның ниитилели, Ажылчы-тараачын партиязы, тайбың талалакчыларының бүгү-бирма конгрези «Добами Асиайон» партиязы, «Чоннуң чаңгыс-эви» партия, «Махабама» партия, профэвилелдериниң бирма конгрези, күрүне албан-хаакчыттарының эвилели, аныктарның бүгү-бирма лигазы, хөрээженнериң бүгү-бирма лигазы, студентилер эвилелдериниң бүгү-бирма федерациязы, Бирма-Кыдат найыралдың ниитилели болгаш өске-даа черлер бар.

Митингиге Бирма-Совет культуралыг харылзааның ниитилелиниң президентизи профессор У Аунг Хла, тайбың талалакчыларының бүгү-бирма конгрезиниң президентизи Тахин Кодо Хмаинг болгаш шупту 18 кижи чүве чугаалааннар. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң адрезинге чоруткан кажыдалдыг телеграмманың сөзүн митингиниң киржикчилери хүлээп алганнар.

Кажыдалдың митингизинің соонда ооң бүгү киржикчилери кажыдалдыг лентелар-биле кыдыгларын ораган И. В. Сталинныың портреттерин тутпушаан, база туктарын мөгейтпишаан, Совет элчин черинче хоорайны кежир чорушканнар. Бирма-Совет культуралыг харылзааның ниитилелиниң президентизи профессор У Аунг Хла элчин черинге келгеш кажыдалды илергейлээн болгаш митингиге хүлээп алган телеграмманың сөзүн номчаан. Ооң соонда И. В. Сталинныың портрединиң чанынга веноктар салган.

ИНДОНЕЗИЯ

ПЕКИН. Иосиф Виссарионович Сталинныың турасказлынга алдар болдурган хөй санныг материалдарны индонези парлалга парлаан деп Синьхуа агентилели дыннадып турар. Джакартада үнүп турар «Харлан Ракьят» солуннуң бижип турары болза: «И. В. Сталинга баштаткан Совет Эвилелиниң улузу фашизмге удур дайынга араатанзаан нацис армияны долузу-биле чылча шапкан болгаш бүгү делегейниң улустарын фашизмниң айылыныдан хостаан. Дайын соолундеги үениң болушкуннарын эдерген кижилер бүгү делегейге тайбынны камгалазарының хөрээнге Сталинныың улуг салыышкынын билип турарлар».

Индонезияның Антара агентилелиниң дыннадыында чугаалап турары болза: «Сталин бодунуң бүгү амыдыралының дургузунда бүгү күжүн дарлаткан улустарның хосталгазының хөрээнге, оларның чаагай чоруунуң хөрээнге берип келген. Сталин—тайбың дээш бүгү делегейниң демиселчизи. Ол улустарны дайынны көөр хөөн чок чоруккa болгаш тайбынга ынакшыырынга өөреткен».

Суматра ортулуктуң Меданда үнүп турар «Васпада» солун болза, «Бистиң өөнүүтеривистиң ынакшыл чоразы болгаш дайзыннарның көөр хөөн чок чоразы Сталин генийлиг баштынчы чоразы» деп бижип турар.

(СЭТА).

Колхозчуларның агро-зоотехниктиг өөредилгелеринге кичээнгей салыр

Эки ажылдыг бөлүм

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районда «Искра» кодээ ажыл-агый артелинде агротехника бөлүмүн участок агроному эш Петяков эки башкылап турар. Оларның өөредилгези февраль болгаш марттың баштайгы чартыында 7 катап болган.

Эрткен кичээлдерге черниң органиктиг составын, хөрүннүң тургузуун болгаш үнүш дугайын өөренип көргеннер. Ол ышкаш тараа культураларын онзалап көрбүшаан, черле ниити үрезин дугайын база танышканнар.

Бөлүмнүң дыннакчылары кичээлге улуг сонуургалдыг кээп, практикалыг ажылдарга холбашкан айтырыгларны башкызынга тургузуп турарлар.

БИСТИҢ КОРР.

Катап эде организастаар

Кодээ ажыл-агый культураларының дүжүттүүн бедидер, ниитиниң малының баш санын өстүрери-биле кады ооң продуктуун дыка бедидер деп кодээ ажыл-агыйда кол сорулганы күүсеириңге колхозчуларның агротехника болгаш зоотехния талазы-биле билиин бедидери улуг ужур-дузалыг.

Ындыг турбуже, Улуг-Хем районнуң Эйлиг-Хем сумузунда Сталин аттыг колхозта колхозчуларның агро-зоотехниктиг өөредилгези сөөлгү үеде шуут болбайын турар. Эң баштай 25 ажыг колхозчулар дыка сонуургалдыг өөренип эгелээн. Кичээл 4 удаа болган, ооң соонда шуут соксаан. Бөлүмнүң башкызы эш Сандаков болгаш колхоз баштаар чери дыннакчыларны эки эвилелдеп, саазын, карандаш, өөредилге ному-биле хандырбаан. Бо дугайында колхозчуларның айтырыг негелдези түннел чок болуп турар.

Колхозчуларның өөредилгезин катап эде организастап, шынарын бедидер дугайында хемчег алыры чугула.

К. КАРА-ООЛ.

Удуртулганы экижидер

Таңды районда Сталин аттыг кодээ ажыл-агый артелинде организастатынган агро-зоотехниктиг бөлүмнер өөредилге чылының эгезинде багай эвес ажылдап турган. Агротехник бөлүмүнге 25 кижи, башкызы агроном В. Я. Амагырова, а зоотехник бөлүмүнге 14 кижи, оларны зоотехник В. А. Никитин башкылап турган.

Колхозчу амыдыралда өөредилгениң чугула хемчегларын күүсе организастап кааш, ооң-биле хамык чүве болганы ол дээр, бөлүмнериң ажылы канчаар чоруп турарын хынавас, удуртпас байдалдарның уламынан агро-зоотехниктиг өөредилгелер сөөлгү үеде шуут-ла үзүлген. Колхозтуң даргазы эш Рудин бо дугайын бодавайн-даа турар.

Агро-зоотехниктиг бөлүмнериң ажылын дарый уламчылан чорударын колхозчулар негеп турар.

Ю. ДОРЖУ.

Редакциядан чагаалар

Хөрөөженнер ортузунга кижизидилге ажылын күштелдирер

Кызылдың кодээ районнуң «Бай-Булуң» колхозта хөрөөжен колхозчулар ортузунда кижизидилге ажылы кончуг багай. Ол чорук чамдык хөрөөженнериң идепкей чогунга, күш-ажылга бедик будурукчулуг чорукту чедип албазынга болгаш боттарының билиин бедитпезинге чедирген.

Колхозтуң 20 ажыг хөрөөжен колхозчулары амга чедир-ле күш-хүнүнүң минимумун күүсетпейн турар. Колхозта бижик билбестериң хөй кезии хөрөөженнер. Мурнунда тургускан бижик өөренир бөлүм сөөлгү үеде ажылын шуут соксаткан. Ооң кол чылдагааны болза, бөлүмнүң дыннакчылары кичээлге келбестээни болур.

Колхозтуң хөрөөженнериниң ортузунда ажылга үнмейн баар, арагалаар чоруктар, чуртталгазының культуразын бедитпес чоруктар хөй. Колхозчулар Чыртакай, Патпа, Агармаа, Сенгии олар боттарының болгаш уругларының культуразын бедитпейн, бажыңнарга арыг-силиг чурттавайн турарлар.

Ол бүгүнүң кол чылдагааны ында хөрөөженнер организакчызы эш Ондар Кавааның дааскан ажылга харыысалга чок болуп, хөрөөжен чон ортузунга кижизидилге ажылын чорутпайн турарында болур. Эш О. Каваа ажылды экижидерин кыспас, бодунуң билиин безин бедитпес болуп турар. Харын-даа багай үлегер көргүзүп, өг-бүле талазы-биле будулуп, арагалап турар.

Колхозта партия эте организациязы болгаш СЭКП-ниң Кызыл райкомунуң хөрөөженнер ортузунга ажыл чорудар киллизи бо четпестерни узуткаары чугула.

У. АЛЕКСАНДР.

Хереглекчилерге ээлдек болур

Сут-Хөл районнуң Киров аттыг колхозта магазин эргелекчизи Гладков ол хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүсетпейн турар. Магазинниң ажытынар шагы доктаамал эвес, чүгле эргелекчизиниң туразы-биле ажытынар, чамдыкта 2—3 хүннерде безин ажылдавайн баргылаар.

Моон-биле кады кодээ интеллигенция—башкыларның, медицина болгаш ветеринария ажылдакчыларының база колхозчу чоннуң негелдезинге ээлдек эвес, магазинге келген чамдык бараанларны Сут-Аксы суурдан, Чадаанада дуржулга станциязындан келген өөнүктеринге чажырын садар чоруктар Гладковта чаңгыс эвес удаа болгулаан.

Демир оруннар, соңга пөөр тюльдер болгаш бажыңның иштики өске-даа дериглери, чамдык продукт аймаа херегледдер чүгле магазинге киргени көстүр, ооң үнгени билдинмес.

Колхозчу суурда хереглекчилер Гладковка негелде тургузарга: «садыгны силер эвес, мен харыылап турар болганымда, магазинни кажан ажыдарын, кымга чүүү садарын база бодум билир ужурлуг мен» дээр. Шак ындыг чурум чок, совет садыгның политиказын хажыдып турар чоруктарны район организацияларындан дарый хемчег алыры чугула.

Д. СҮРЮН-ООЛ.

База катап профэвилел организациязының дугайында

Эрткен чылдың декабрь 10-да үнген № 239 «Шын» солунда Барыын-Хемчик районда профэвилел организациязының багай удуртулгазын шүүмүүлеп бижээн. Ында Аксы-Барлыкта профэвилел организациязының ажылы шуут чок болуп турарын илереткен.

Шүүмүүлелди ылангыя адаанан шүүмүүлелди үнелеп көрбес чорук Барыын-Хемчиктиң район организацияларында амга чедир-ле уламчылан турар. Маңаа боттуг факт болза, Аксы-Барлыкта профэвилел организациязының (даргазы эш Дагбы) «ажылы» болур.

Энир чылдан бээр кежигүн дадывыры хавыртынмаан, профэвилелиниң хуралы чаңгыс-даа болбаан. Ол организациның хамык бижик документилери школа складында эзел чогу-биле будалып чыткылаар. Бо байдалдарны колхозта парторганизация секретары эш Ала билир хирезинде кандыгдаа удуртулга бербейн турары шын эвес.

К. БОРАҢНАЙ.

„ШЫННЫҢ“ МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

„Партия өөредилгезиниң чоруп турары“

1952 чылдың декабрь 20-де үнген № 247 «Шын» солунга парлатынган «Партия өөредилгезиниң чоруп турары» деп эгелиг чүүлге Тес-Хем районнуң Сталин аттыг кодээ ажыл-агый артелинде И. В. Сталинныың биографиязын өөренир бөлүмүнүң ажылында четпестерни шүүмүүлээн.

Ол чүүлду колхозтуң партия эге организациязының хуралынга болгаш бөлүмнүң дыннакчыларының хуралынга чугаалашкан. Сөөлгү үеде бөлүмнүң ажылы экижидер турар деп СЭКП Тес-Хем райкомунуң пропагандa болгаш агитация киллизиниң эргелекчизи эш Биче-оол «Шын» солуннуң редакциязынга харылаан.

Ол чүүлду колхозтуң партия эге организациязының хуралынга болгаш бөлүмнүң дыннакчыларының хуралынга чугаалашкан. Сөөлгү үеде бөлүмнүң ажылы экижидер турар деп СЭКП Тес-Хем райкомунуң пропагандa болгаш агитация киллизиниң эргелекчизи эш Биче-оол «Шын» солуннуң редакциязынга харылаан.

чедишкиннинг шиитпирлээрин хандырган, ол чорук кодээ ажыл-агыйның коммунистиг тургузуушкуннуң бедик программазын күүседирде эргежок чугула бедик темпилерин боттандырар арганы берген. Кодээ ажыл-агыйның продукциязы 1933 чылдан 1940 чылга чедир үениң дургузунда 70 хүү өскен. АБШ-ка ол-ла үениң дургузунда кодээ ажыл-агыйның продукциязы чүгле 7 хүү өскен. 1928 чылдан 1940 чылга чедир үениң дургузунда кодээ ажыл-агыйга трактор паркы 26,7 мүн турганындан 523 мүн трактор чедир өскен. 1940 чылдан бээр МТС-терде болгаш совхозтарда трактор паркының ниити күчүзү 59 хүү, комбайннарның—51 хүү өскен.

Фашистиг арактаннарның таварыштырганы канчаар-даа аажок улуг, йогарал турзажок, дайын сөөлүндеги үеде кодээ ажыл-агый бүрүнгаар чаа улуг базымны кылган. Дайынның доозулганының соонда үш дугаар чылында-ла тараа будурулгези катап тургустунган, ынчаарга 1952 чылда ол 8 миллиард пуд четкен. Мурнунда эн-не чидиг болгаш шыңгыы проблема кылдыр саватырып чораан тараа проблемазы чедишкиниг шиитпирлетинген.

Чаа беш чыл планы кодээ ажыл-агый продукциязының будурулгезиниң улам ыңай улуг өзүлдезин, бүгү кодээ ажыл-агый культураларының дүжүттүүнүң бедирин болгаш мал ажылының продукциязының көвүдээрин көрүп турар.

Үлетпүрүүн-даа талазынга, кодээ ажыл-агыйның-даа талазынга беш чыл планының күүселдези будурулгениң улам ыңай кодурууушкунун хандырар болгаш бистиң чурттуувуска хереглел чүүлдериниң эдбекшилин тургузар деп төөгүлүг сорулганың күүсетиндерин дүргедедир.

2.

Коммунизмче шилчилгени белеткээринин баштайгы кол негелдериниң бирээзи болза, бараан хүүлгезин продуктулар солчуушкуну-биле чоорту солун тургаш колхозчу өнчүү бүгү улустуң ниити өнчүзүнүң деңнелинге чедир кодүреринде болур деп эш Сталин өөредип турар.

Эш Сталин коммунистиг тургузуушкуннуң ол-даа үндезин сорулгазының шиитпирин берип турар. Бистиң чурттувустуң социалистиг кодээ ажыл-агыйының хөгжүлдезинин амгы үе-чалазында будурукчу күштер биле будурулге харылзааларының аразында бот-боттарының холбашкак чоруун шинчилеп көрбүшаан, эш Сталин ол бот-боттарынга холбашкак чоруктуң ийи талаларын—будурукчу күштериниң характеринге будурулге харылзааларының бүрүн дугжуун болгаш будурукчу күштер-биле будурулге харылзааларының аразында чөрүлдээлериниң барын айтып турар. Эш Сталин мынчаар бижээн: «Бистиң амгы будурулге харылзаавыс будурукчу күштериниң өзеринге шуут дүүшүшаан, ол будурукчу күштерни чеди мил базымнар-биле дүрген бурунгаар шимчедип турар шак ындыг үеэин ол чурттап эрттип турар болбайнан» (Ында, арын 67). Ынчанмыжа социалистиг будурулгениң ийи кол талаларының аразында элээн чөрүлдээлер чок дээни канчан-даа ол эвес-тир. Будурулге харылзааларының хөгжүлдези будурукчу күштериниң хөгжүлдезинден хожудан турар болгаш хожудаар болганының хараазында чөрүлдээлер бар-даа, турар-даа.

Бистиң чурттувуста будурулгениң социалистиг аргазының хөгжүлдезиниң кол онза үүлдериниң бирээзи болза, будурукчу күштер биле будурулге харылзааларының аразында чөрүлдээлер Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың шын политиказының түннелинде конфликтиге чедип шылаваазы ол чорукта болур. «Удуртур органнарның сорулгазы чүдел дээрге, өзүп үнүп турар чөрүлдээлерни чогуур өйүнде өжаап билириңде болгаш будурукчу күштериниң өзүлдезинге будурулге харылзааларын аайлай таарыштырып турган ол чөрүлдээлерни ажып арттеринче угланган хемчеглерни алырында болур» деп эш Сталин өөредип турар (База ында, арын 68).

Амгы үеде совет ниитилелдиң будурукчу күштериниң улам ыңай хөгжүлдези биле колхозчу-бөлүктүң өнчүзү, бараан хүүлгези дээн ышкаш ындыг экономиуг үүлдериниң аразында чөрүлдээ тыптып турар. Бистиң чурттувустуң социалистиг ажыл-агыйының хөгжүлдезинде колхозчу өнчү болгаш бараан хүүлгези эки рольду ойнап турар болгаш чоокку келир үениң иштинде ойнаар-даа. Моон ужурунда партия болза, колхозчу өнчүнү бүгү улустуң ниити өнчүзүнүн деңнелинге чедир кодүреринге тоң чугула үүл болур колхозчу-бөлүктүң өнчүзүн улам ыңай бүгү хемчег-биле быжыглаары болгаш кодүредир дээш, колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле улам ыңай быжыглаары дээш демисежир турар. Ындыг болза-даа, колхозчу бөлүктүң өнчүзү болгаш бараан хүүлгези, бир тээ олар бүгү улус ажыл-агыйын, ылаңгыя кодээ ажыл-агыйны күрүненин планнаашкыны-биле хаара тударынга моондакты таварыштырып турар болганда, «бистиң будурукчу күштериниң күүлүг хөгжүлдезин ам безин моондактап эгелеп турарын барымдаалып көөр херек деп эш Сталин айтып турар. Моон ыңайлаан тудум-на, ол чоруктар бистиң чурттувустуң будурукчу күштериниң улам ыңай өзүлдезин улам моондактаар апаар дээрзинге чигзиниг турып болбас. Ынчангаш, сорулга болза, колхозчу өнчүнү бүгү улустуң ниити өнчүзү кылыр чоорту хуулдурарының аргазы-биле, бараан хүүлгезиниң орнунга бам чоорту чорук-биле,—продукт орнажышкынын кинрин турган, ол чөрүлдээлерни узуткаары болур» (База-ла ында, арын 68).

Бистиң чурттувуска чүгле ниитиниң будурулгезин чайгылыш чок өстүреринге үндезилээш, продуктуларның тоң чугула эдбекшилин тургузуп болур.

Ынчалза-даа, коммунизмче бистериң улам ыңай бурунгаарлаанывыс тудум, колхозчу өнчү болгаш бараан хүүлгези ол сорулганың шиитпирлетинеринге улам доктар болуп бар чыдар апаар. Бистиң чурттувустуң улус ажыл-агыйында будурукчу күштери-биле будурулге харылзааларының аразында ол чөрүлдээни ажып эрттер төлөде, чүгле чаңгыс орун—колхозчу-бөлүктүң өнчүзүн бүгү улустуң ниити өнчүзүнүн деңнелинге чедир кодүреринин оруу бар деп эш Сталин айтып турар. Ынчаарга, «колхозчу өнчүнү бүгү улустуң ниити өнчүзүнүн деңнелинге чедир кодүрер төлөде, колхозчу будурулгениң артыкшылыгын бараан хүүлгезиниң системазындан үндүрер болгаш оларны күрүне үлетпүрү-биле колхозтарның аразынга продукт орнажылгазының системазынче киирер херек» (Базала ында, арын 93).

Социалистиг үлетпүр-биле колхозчу будурулгениң аразынга продукт орнажылгазының дөстелин эгелеп турар формаларының бар дуржулгазын теория талазы-биле түүневишаан, эш Сталин колхозчу-бөлүктүң өнчүзүнден бүгү улустуң ниити өнчүзүнче чоорту шилчилгениң тода оруктарын баш бурунгаар генийлиг көрүүшкүн-биле айтып берип турар. Хөвен, лён, свёкла сайырадып турар болгаш өске-даа колхозтарның продукциязының «бараанчыдылганың» хевири-биле продуктулар орнажырының бар турар эгелээшкини болза, ол чорук чүгле күрүнеге эвес, харын колхозтарның боттарынга чугаажок ажыктыг болурун көргүскен. Чогум-на ол колхозтарның аразында бай колхозтар онза хөй болуп турары таварылга эвес. Эш Сталинныың айтып турарын ёзугаар сорулга болза, «колхозтар боттарының продукциязының орнунга чүгле акшаны эвес, харын кол нуруузунда-ла тоң чугула кылыгларны алыыннар дээш продуктулар орнажырының бар турар эгелерин кодээ ажыл-агыйның бүгү алырларынга организастаары, оларны продуктулар орнажырының калбак системазы кылдыр хөгжүдүп киирери болур. Ындыг система хоорайның кодээже үндүрүп берип турары продукцияны кайгамчык хөй кылдыр өстүрерин негээр, ынчангаш ону онза далаш чокка, хоорай кылыгларының мөөцнетинген хире-шаабиле боттандырып киирер апаар-дыр. Ынчамыжа бараан хүүлгезиниң хөделир девискээрин базым бүрүзүнде кызырбышаан, продуктулар орнажырының хөделир девискээрин калбартпышаан, ол системаны чайгылыш чокка боттандырып киирер херек» (База-ла ында, арын 94).

Колхозчу-бөлүктүң өнчүзүн бүгү улустуң ниити өнчүзү болдурарының чорудулгазында хоорай биле кодээнинг аразында бар болуп турар боттуг улуг ылгалды ажыш узуткаарының сорулгазы база шиитпирлетинер.

Колхозтарның ниити ажыл-агыйын улам ыңай быжыглаар талазы-биле, кодээ ажыл-агыйның бүгү адырларын улам кодүрер болгаш кодээ ажыл-агый будурулгезин өстүрер талазы-биле бешки беш чыл планының айыткан хемчеглерин күүседири болза, бараан хүүлгезиниң орнунга продуктулар солчуушкунун боттандырып киирип турган, колхоз-кооператив өнчүзүнден күрүненин ниити өнчүзүнче чоорту шилчирин боттандырарынга улуг ужур-дузалыг болур.

3.

Коммунизмче шилчиринге баштайгы кол негелдерниң бирээзи болза, ниитилелдиң бүгү кежигүннериниң мага-бот болгаш угаан аргаларының бүгү тала-биле хөгжүүрүн хандырыптар хире, ниитилелдиң шак ындыг культуралыг өзүлдези болур деп эш Сталин өөредип турар. Ону боттандырар төлөде, ажыл хүнүн бети дизеле 6 шакка чедир, а ооң соонда 5 шакка чедир кызырары, ооң-биле бүгү талалыг эртем билигни чедип алырынга четчир хостуг үени бээри тоң чугула деп эш Сталин айтып турар.

Партия болгаш Совет күрүне эртемни база культураны хөгжүдеринге кайгамчык улуг чедишкиннерни чедип алган. Чырыдышкынга чарыгдалдар 1940 чылда 22,5 миллиард рубль турганындан 1951 чылда 57,3 миллиард рубль чедир өскен. Ам бистиң чурттувуста 57 миллион кижи өөренип турар. Коммунистиг тургузуушкуннуң бүгү талаларында ам үеде дээди болгаш ортумак тускай эртемнит 5,5 миллион хире специалистер ажылдап турар. Совет интеллигенциянның армиязы бодунуң хүрээлеңинде 10 миллион ажыг кижилиг болуп турар. Совет эртемниң болгаш техниканың, литератураның болгаш уран-чүүлдүн хөгжүлдезинде улуг чедишкиннер чедип алдынган.

Коммунистиг партия болган Совет күрүне бистиң чурттувуска культура революциязын боттандырар, ажылчыннарның болгаш тараачыннарның иштинден чоннуң чаа интеллигенциязын тургузар, совет кижиниң—социалистиг Төрөөн чурттуң патриотунуң, коммунизмниң мөдерелдиг тургузукчузунуң угаан-саагын талазында чаа хевирин кижизидип доруктурар талазы-биле кайгамчыктыг улуг ажылды чорутканнар.

Совет эрге-чагырганың чылдарында ажылчы чоннарның культура-техниктиг деңнели хемчээл чокка кодүрүлген. Аңаа тодаргай хереченлел болза, социалистиг чарыштың бүгү улуста чаптышкыны, ажылчы чоннарның чогаадыкчы идепкейиниң күүлүг кодурууушкуну, сайзырадыкчы болгаш чогаадыкчы саналдарның санының кайгамчыктыг өзүүшкүү болуп турар.

Ынчалза-даа, коммунизмче шилчилгени боттандырарда совет кижилериниң культуразының улуг өзүлдези тоң чугула, ажылчы чоннарның культура-техниктиг деңнелин дыка бедик кодүрери эң чугула.

Бешки беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездизиниң директиваларында ол эң чугула сорулгалар тодаргай илергейлетинген. Беш чылды сөөлгүредир республикаларның найсылалдарынга, республика чагыргазында хоорайларга, областарның, крайларның болгаш улуг-улуг үлетпүр төптеринге чедиг чыл өөредилгезиниң бүгү-ниитиниң ортумак (он чыл) өөредилгезинче шилчилгени боттандырып доозар; ооң арткан хоорайларга болгаш кодээ черлерге дараазында беш чылда бүгү-ниитиниң ортумак (он чыл) өөредилгезин бүрүн боттандырарда таарымчалыг байдалды белеткээр; хоорай школаларында 8—10 класстарның өөреникчилериниң саны 1950 чылда турганындан 1955 чылда 4 катап, кодээ ортумак школаларга—4,5 катап өзер ужурлуг деп көрген.

Ооң-биле холбаштыр башкыларны белеткээрин калбартыры, улуг өөредилгезиниң органнарының ажылын экижидери негетинин турар. Хоорай болгаш кодээ школаларның тудуушкуну мурнуку беш чылда турганынга бөдзарга чаа беш чылда 70 хүү улгадыр апаар.

Ниити билиг школаларының социалистиг кижизидикчи ужур-дузазын улам белдер болгаш ортумак школа доозун турар өөреникчилериниң профессияны хостуг шилип алырынга чогуур байдалды хандырар сорулга-биле ортумак школаларга политехниктиг өөредилгени боттандырарынче киирер болгаш бүгү-ниити политехниктиг өөредилгеже шилчиринге эргежок чугула хемчеглерни чорудар деп съездиниң директиваларында чугаалап турар.

(Төнчүзү 4-кү арында).

Аныяктарның эргелерин камгалаарының делегей конференциязының ажытынганы

ВЕНА. Март 22-де Венага аныяктарның эргелерин камгалаарының делегей конференциязы ажытынган. Март 22-ге чедир Венага бежен хире чурттарның төлөөлери келген турган.

Аныяктарның эргелерин камгалаарыпың делегей конференциязын чыылдырарының төлазы-биле австрий белеткел комитединиң даргазы Макс Фораузр конференцияны ажыткан.

Төлөөлер конференцияның президиумун чаңгыс эп-сеткилдиг соңгаан болгаш хүн айтырыын бадылап алганнар.

«Аныяктар болгаш оларның ниити база экономиктиг кол-кол эргелери» деп кол илеткелди аныяктарның эргелерин камгалаарының делегей конференциязына белеткелдиң талазы-биле француз инициативтиг комитеттиң даргазы Пьер Бурдэ кылган.

Делегейниң бүгү чурттарына белеткелдиң улуг ажылдарының дугайын Бурдэ илеткелиниң эгезинге чугаалаан. Янзы-бүрү профессияларлыг, шажын-чүүлгелиг, янзы-бүрү политиктиг үеледерлиг ооларны болгаш кыстарны катыштыып турар дыка хөй санныг организациялар конференцияга белеткелге киржип турган. Чижөөлөөрге, Индонезияга делегей конференциязын белеткээриниң национал комитединге 87 организацияларның төлөөлекчилери киришкеннер.

Делегейниң ийиги дайынының үезинде аныяктарның фашизмге удур демиселиниң дугайын чугаалааш, сөй-хөй чурттарның аныяктарының келир үеге идегелдери шынзыкпайн барган деп Бурдэ демдеглээн. Бо хүн бис база-ла чаа дайынның пропагандазын чорудуп турар делегейде, шериг экономиказының делегейинде чурттап турар-дыр бис деп Бурдэ чугаалаан. Индий-Кыдатта болгаш Кореяда аныяк кижилер ам элээн каш чылдарның дургузунда өлүп кырлып келген.

Капиталистиг, колония болгаш хамаарылгалыг чурттарда эң бөдүүн эргелерни база катап казаан. Капиталистиг чурттарда он-он миллион ажыл чоктар санатынып турар, оларның хөй кезии аныяктар болуп турар. Ол-ла чурттарда аныяк кижи өжылга четиге берзе-даа, ооң ажылының төлевири улуг назылыг ажылчыннарныыдан дыка эвээш болуп турар. Францияда чамдык заводтарда аныяк ажылчыннарның эртенгиниң алды шактан кежээкиниң сес шакка чедир ажылдаан ажылының төлевири чаңгыс килограмм хлебке безин четпес болуп турар. Италияда аныяк ажылчын-металлист амыдыраарынга четчириниң эң бетики хемчээлинден дыка куду ажыл төлевирин ап турар. Англияда, АКШ-та, Норвегияда, Бельгияда болгаш өске-даа чурттарда аныяктарның дең кушажылының төлевири улуг назылыг ажылчыннарныыдан 30—50 хуу эвээш болуп турар.

Капиталистиг чурттарда чазактар аныяктарның бүдүүлге өөредилгезиниң системазын кызырып турар. Өөреникчилерниң саны доктаамал кызырлып турар.

Политиктиг амыдыралга идепкейлиг киржир, боттарының организацияларлыг турар, солуннар үндүрер талазы-биле аныяктарның эргелериниң дугайын Бурдэ тодаргай чугаалаан.

Капиталистиг чурттарның чазактары аныяктарның политиктиг амыдыралга киржир эргезинге чүүл-бүрү аргалар-биле шаптыктап турары кончуг хөй. Хөй-хөй чурттарда реаксылыг чазактарның политиказынга удур демисежип турган аныяктар организацияларын хоругдаан, ол организацияларның удуртукчуларын болгаш активчилерин кара-бажыңнарже киир октап, оларның солуннарын хуураап турар. Чижээ, Иранга аныяктар солунун чыл дургузунда 20 катап хоругдаан. Франциянын республиканчы аныяктарының эвилелиниң солуну Вьетнамда дайынның колониймжи болгаш үптекчи шинчизин сойгалап илередип, база тайбың дээш демиселдиң идеязын идепкейлиг деткип турар дээш, ол солунга удур судтуң истээшкиннерин үжен ажыг катап чугаалажып көрген.

Капиталистиг, колония болгаш хамаарылгалыг чурттарда аныяктарның аар-берге байдалының кол чылдагааны болза, чаа дайынга белеткелди ол чурттарда идепкейлиг чорудуп турар болгаш боо-чепсекти эндере бүдүрүп турары болур деп Бурдэ демдеглээн.

ССРЭ-де болгаш улус демократиязының чурттарында аныяктарның байдалының дугайын, ооң капитал чурттарында аныяктарның амыдыралының байдалындан канчаар-даа аажок улуг ылгалдыының дугайын илеткелчи тодаргай чугаалаан.

Делегей конференциязының кол сорулгазы болза, амыдыралдың эң эки байдалдары дээш, тайбың дээш аныяктарның моон ыңайгы демиселиниң аргаларын төлевилээри болур деп Пьер Бурдэ түннелинде айыткан.

Конференцияның ажылы үргүлчүлеп турар.

Тайбың камгалалының бүгү-япон конференциязының ажытынганы

ШАНХАЙ. Япониянын радиозунуң медээлеп турарын ёзугаар алырга, тайбың камгалалының бүгү-япон конференциязы март 21-де Токиода ажытынган. Конференцияның ажылынга 600 хире кижи—тайбың камгалалының Япония комитединиң харылзаа бюрозунуң, профэвилел, шажын болгаш өске-даа организацияларның төлөөлекчилери киржип турар.

Конференцияга чүве чугаалаан Япониянын депшилгелиг сураглыг ажылдакчылары Хоаси, Сакураи, Хирано болгаш Миякоси олар тайбың дээш, дайынга удур улустарның демиселиниң дугайын чугааланнар.

Янзы-бүрү чурттарның тайбың талалакчыларының организацияларындан келген байырларны конференцияга номчаан.

(СЭТА).

Герман Демократтыг Республиканың Улус палатазының болгаш черлер палатазының бүгү фракцияларының катышкан кыйгырыы

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Республиканың Улус палатазы болгаш черлер палатазы немец улуска катышкан кыйгырыг үндүрген дээрзин мооң мурнунда-ла дыңнадып турган.

Бонн болгаш париж кереөлерин күштүг болдуруп бадылааны-биле холбаштыр бистиң улуска онза айыылдыг болгаш аар байдал тургустунган. Бонн бундестагының күштүг болдуруп бадылаан кереөлери Германияның башкаланчак чоруун улам ханыладып турар. Ол кереөлер болза, немец улустуң тайбың национал эрге-ажыктарынга удур кем-буруулуг чорук, Европада тайбыңга эң улуг халдаашкын болуп турар деп кыйгырыгда чугаалап турар.

Ол шериг кереөлерин аденауэржи чазактың болгаш бонн бундестагтың ол чазакка мөгейип турар хөй кезииниң күштүг болдуруп бадылааны күрүне эргилдезиниң актызы болур. Ону немец улустуң тура-соруунга чөрчүштүр боттандырган, ол болза, национал бот башкарылгага немец улустуң эргезин күчүлээни болур, конституцияны болгаш делегей эргезин, база тайбының, демократияның болгаш социализмниң байдалдарында немец улустуң национал чаңгыс эвин болгаш амыдыралын магадыап турар тайбың кереззинге немец улустуң эргезиниң дугайында эвилелчилерниң Ялта болгаш Потсдам дугуржулгаларын үрээш, ол бадылаашкынны боттандырган.

Ол кереөлер ооҗургал эвес, а дүвүрээзин, айыл чок чорук эвес, а кыжаныышкынны болдуруп турар. Олар тайбың эвес, а дайын болдурар...

Герман Демократтыг Республиканың Улус палатазы болгаш черлер палатазы боттарының саналдарын ам-даа мурнундагызы хевээр барымдаалап турар деп медеглеп турлар. Ол саналдарның сорулгазы болза:

Чаңгыс-аай, хамаарышпас, демократтыг күрүне болур арганы Германияга бөөр тайбың кереззин дүрген чарарының дугайында ниити-герман дугуржулга;

өжелеп чагырылганың бүгү шериглерин үндүрери;

бүгү Германияга хостуг, демократтыг, чажыт болгаш дорт соңгулдаларның дузазы-биле ниити-герман чазакты тургузары.

Национал чаңгыс-эпти катап тургузары болгаш тайбыңны камгалаары хамыктың мурнунда немец улустуң бодунуң хөрээ болуп турар.

Немец патриоттарның катышкан демисели немец улустуң шыныг хөрээнин типилелгезинге чедирер.

(СЭТА).

Америк капиталистерниң тоолда чүве дег орулгазы болгаш америк ажылчы чоннарның амыдырал деңнелиниң кудулаашкыны

ВАШИНГТОН. Өртек болгаш ажыл төлевириниң контролюнуң айтырыгларын көөрүн чорудуп турар валюта болгаш банктар айтырыгларының талазы-биле сенат комиссиязынга чүве чугаалаан, радио база электри үлетпүрүнүң ажылчыныларының депшилгелиг катышкан профэвилелиниң даргазы Рассел Никсон болза, америк чазак болгаш конгресс АКШ-тың тоотузунде болуп көрбөөн кончааны алырынга америк концерннерге дузалап турар деп медеглээн.

1950 чылда Кореяга дайынның эгелээниниң сөөлүнде удавайн-даа АКШ-тың көөгрези «Камгалалга хереглээр бүдүрүп үндүрүүшкүн дугайында хоойлу» дээр хоойлуну бадылаан соонда монополиялар кайгамчык улуг кончааларны ап эгелээн, а ажылчы чурттакчыларның амыдырал деннели кудулаан деп Никсон сагындырган. Корпорацияларның орулгаларының дугайында парлалгада үнген саннар ёзугаар алырга, Кореяда дайынның ийи чартык чылының дургузунда, 1950 чылдың июньдан 1952 чылдың төнчүзүнге чедир кончааларның ниити түңү үндүрүглер тыртарынга чедир 107 миллиард доллар болган... деп Никсон медеглээн. Оон алгаш көөргө, парлап үндүртүнген сан ёзугаар алырга корпорацияларның кончаазы чыл иштинде ортумаа-биле корей дайынының үезинде 42,5 миллиард доллар болган, азы делегейниң ийи дугаар дайынының үезинде 21,5 миллиард доллар болган чыл иштинде оргтумак деннелден ийи катап хөй болган. Аңаа удурланыштыр, тускай статистиктиг саннар ёзугаар безин алырга, ажылчыннарның ёзулуг ажыл төлевири дыка эвээжээн деп Рассел Никсон айыткан.

Америк империалистер ажылчыннарны араатанзыы-биле дарлап турар деп Рассел Никсон база айыткан.

1950 чылдың бирги чартыындан эгелээш болбазырадыр үлетпүрүнүң бүдүрүлгелеринде ажылдап турар ажылчын бүрүзү үндүрүг хавырылгазынга чедир чыл деннелиби-ле 1544 долларга деннежип турар кончааны корпорацияларга берген. Ол сан 1952 чылда 1796 доллар чедир улгаткан. Бир эвес шак бүрүзүнге онаажыр түңү санап көөр болза, бүдүрүлгеде шуут ажылдап турар ажылчын бүрүзү 1950 чылдың бирги чартыының дургузунда ажылдың бир шагында-ла бодунуң бүдүрүлгезинге 75 цент орулганы берген; 1952 чылда ол орулга шак дургузунда 86 цент болбушаан, 14 хууга улгаткан.

Ол тоолда чүве дег болгаш үргүлчү өзүп турар кончаалар болза, америк монополиларның оруғалларын максимальдыг улгатырарынче угланган 1950 чылдагы «Камгалалга хереглээр бүдүрүлге дугайында хоойлунуң» дорт түңнели болган деп Никсон айыткан.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң армиязының Кол командылалының март 22-де медээлээни болза:

Эрткен хүннүң дургузунда Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары биле кыдат улустуң эки-турачы кезектери америк-англи эжелекчилерге болгаш лисынманчы шериглерге удур камгалалдың тулчуушкуннарын чоруткан.

Март 21-ниң дүнезинде америк ужар-чүүл Чхончжиньниң тайбың чурттакчыларлыг кварталдарын кадыг-дошкунуу-биле бомбалаан болгаш боолаан.

Улустуң армиязының зениттиг артиллериязы болгаш адыгжы-аңчылар дайзынның алды самолёттарын андара аткан.

(СЭТА).

Кореяның тайбың хоорайларынче америк ужар-чүүлдүн араатанзыг халдаашкыны

ПХЕНЬЯН. Кореяның тайбың хоорайларын болгаш суурларын араатанзыы-биле бомбалаарын америк ужар-чүүл үргүлчүлеп турар. Японияның Окинова ортулукта турар америк аар бомбардировщиктер март 20-ден 21-же дүне Пхеньянның кыдыгларын кадыг-дошкуну-биле бомбалаан.

Кореяның Төп телеграф агентилелиниң дамчыдып турарын ёзугаар алырга, март 17-ден 18-че дүне америк самолёттар Синыйчжу хоорайның девискээринде тайбың чурттакчыларлыг черлерни араатанзыы-биле бомбалааннар. Синыйчжу хоорайның мурнуу талазынче халдаашкыяга ол дүне «В—29» деп 40 ажыг америк аар бомбардировщиктер киришкеннер. Америк араатаннар хоорайже элээн каш чүс бомбаларны болгаш чаза тенер дыка хөй демир досказарларны октааннар.

(СЭТА).

Француз солдаттар вьетнам дайынга удурланып турар

ПАРИЖ. Индий-Кыдатта империалистиг дайынга француз ажылчы чоннар шиитпирлиг удурланып турарлар. Бүгү ажылчы чоннар-биле кады француз солдаттар дайынны көөр хөңү чок болуп, ону каргап турарлар.

Сена департаментиниң Ле Бружада 104 ужар-чүүл базазының аныяк солдадының чагаазын «Юманите» солун парлаан. Индий-Кыдатта француз экспедиция корпузунуң медицина албанының хереглелдеринге боттарының ханын бөөринден ооң эштериниң ынавайн бараанының дугайын солдат бодунуң чагаазында чугаалап турар. Ханын бөөр кижилерге ташкы, арага, чигир бөөр болгаш хоорайже өөлчеген дашкаар шөлөөледир деп аазаашкыннар турза-даа, база ханын бөөринден ойталаан кижилерге кадыг хемчеглер көргүзүп турган болзадаа, вьетнам улуска удур дайынга хан берикчилери болуп безин киржирин күзевейн турарын солдаттар медеглээннер.

(СЭТА).

Гоминданчы шериглерге удур бирма шериглерниң дайын чоруулгазы

ЛОНДОН. Рейтер агентилелиниң медээлээни ёзугаар, Бирманың шериг министерствозунуң март 20-деги дыңнадыында чугаалап турары болза, Салуэн хемниң соңгу талазында гоминданчы дээрбечилерге удур тулчуушкуннар чорудуп турар бирма шериглер 14 гоминданчыларны өлүрген.

Бирма шериглер гоминданчыларны Салуэн хемниң ортаа үезинде чыдар Монг-Хоудан 80 хире километр ырадыр ап октаннар.

Шериг министерствозунуң дыңнадыында айтып турары болза, гоминданчыларга удур тулчуушкуннарга дыка хөй санныг боо-чепсекти хунаап алган. Олар болзу, эң-не сөөлгү хевирниң америк чепсектери болган.

(СЭТА).

Барыын Германия — америк империалистерниң Европада боо-чепсек белеткээр чери

БЕРЛИН. АДН өгентилелиниң медээлеп турарын ёзугаар алырга, «европаның камгалал ниитилежилгезиниң» түр комитединиң чанында америк хайгааракчының болгаш хөмүр-даш база кан тывыжының европа катыжыышкынының дээди органынын чанында АКШ-тың төлөөлекчизиниң, Брюстың болгаш Аденауэрниң, аразында дугуржулгаларның үезинде боо-чепсектиң бүгү хевирлерин Германияда калбаа-биле бүдүрүп үндүрүп турарының дугайында айтырыгның бүгү тала-биле чугаалажып көрдүнгени март 12-де Боннга билдингир апарган.

Бонн болгаш париж шериг кереөлериниң хамаарышкан дүрүмнеринге үнезилетингеш, Брюс барыын-герман шериг үлетпүрүнүң «делгеренгей бүдүрүлге планын» киирип келирин Аденауэрден негээн. Медээде айтып турары болза, Барыын Германия «европаның камгалал ниитилежилгези» деп адатынып турар сүлчээниң өске чурттарында бүдүрүп үндүрүп турары дег шак ындыг боо-чепсекти бүдүрүп үндүрер ужурлуг деп америк чазак саналдыг дээрзин Брюс медеглээн.

Медээде оон ыңай чугаалап турары болза, париж кереззиниң 107 үүлүн ёзугаар барыын талакы ээлеп чагырар күрүнелериниң чөпшээрели-биле Барыын-Германияга химиктиг, биологтуг болгаш атомнуг чепсектер бүдүрүп үндүртүнген турар ужурлуг. Массалыг кыргыпхыдыыр чепсекти бүдүрүп үндүрүп турар заводтар Рейниниң барыын талазында бар болуп турарын эрткен чылдың декабрьның эгезинде «ниити кереө» болгаш «европаның камгалал ниитилежилгезиниң» кереөзи дээр шериг кереөлерин бир дугаарла номчуп турар деп Аденауэр билинген.

Дүжүрүп бижитинген протокол ёзугаар алырга, кереөлерде көрдүнген «үлетпүрнү холуштурар» деп үүлду холбаштыр санал бериишкиннериниң үезинде Аденауэр мынча дээн: «Ооң ужуру болза, үлетпүрүнүң билдингир адырлары турза чогуур шугумдан чөөн талаже көжүртүнмес ужурлуг дээни ол-дур. Үлетпүрүнүң ол адырлары кереөде айытынган. Ол болза, атомнуг чепсек, химиктиг чепсек, биологтуг чепсек болур, ол болза, «фау» деп ужугар снарядтар-дыр, ол болза, шериг корабльдери болгаш шериг самолёттарыдыр».

(СЭТА).

И. В. Сталин социализмден коммунизмче шилчилгениң баштайгы кол негелделериниң дугайында

(Төнчүзү. Эгези 2—3 арыннарда).

Ажылчы чоннарның культура-техниктиг деннелин улам ыңай көдүрери кайгамчыктыг улуг ужур-дузалыг. Совет эрге-чагырганың турун келгениниң баштайгы чылдарында «ажылчыннарның культура-техниктиг деннели деңдии чавыс болгаш техниктиг персоналдың деннелинден ыракта-ла чыдып каап турган» (И. Сталин. «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары», арын 28). Ынчамыжа социалистиг тургузуушкун чоруп турда ол-даа тала-биле элээн өскерлиишкиннер болган. Социалистиг чарыш массалыг шинчи кире берген, чуге дээрге, эш Сталинның айтып турары-биле алырга, «техниктиг минимумну үүгле шиңгээдип алган эвес, харын улам ыңай чоруп, техниктиг персонал-биле деннештир турупкан, техниктерни болгаш инженерлерни эдип-чазап, турун турар нормаларны эргижирээн дээш сыйшаап, чаа, улам-на амгы үениң нормаларын киирип, оон-даа өскелерни кылып турар бүдүн өөр-өөр эштер ажылчыннарның аразында тывылган» (База-ла ында).

Бистиң чуртувуста социалистиг бүдүрүлгениң үзүктел чок хөгжүлдези болза, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң дүрген өзүлдезинде бодунуң илерелин тыпкан. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң дүрген өзүлдези эң чаа техниканың үүгле сайзырангайжаанының болгаш калбаа-биле хереглетинип турарының эвес, харын база хоорайда-даа, көдээде-даа ажылчы чоннарның культура-техниктиг деннелиниң чайгылыш чок бедээниниң түңнели болур. Бүдүрүлге чаартыкчыларының боттарының хөй талаларлыг чогаадылгазы-биле совет эртемни болгаш техниканы байыдып турар бүдүн армиязы бисте өскен. Ынчалза-даа ажылчыннарның культура-техниктиг деннелин инженер-техниктиг персоналдың деннелинге чедир көдүрериниң талазында шупту-ла чүве доозазы кылдынган деп сөглеп болбас. Эш Сталин мынчап бижээн: «Бир эвес ажылчыннарның үүгле тус-тус бөлүктери эвес, харын ажылчыннарның хөй кезии болунуң культура-техниктиг деннелин инженер-техниктиг персоналдың деннелинге чедир көдүрген болза, үүү болгу дег эртик? Бистиң үлетпүрүвүс өске чурттарның үлетпүрүнүң энешпези улуг бедикче көдүрүлген турар ийик» (База-ла ында).

Капитализмниң байдалынга ажылчыннарның болгаш тараачыннарның кандыгдаа инициативазы супсарадыр бастырар. Ажылчы чоннарны буржуазия «үүгле мөлчүтүреринге тааржыр чиг кижи материал» кылдыр санаар, оларны автоматтар, сузу бастынчак дыңнангыр чалчалар болдурарын оралдажып турар.

Социалистиг ниитилелде байдал үндезини-биле өске. Совет социалистиг тургузуг бүгү ажылчы чоннарның культура-техниктиг деннелин үзүктел чок көдүрериниң кызыгаржок аргаларны ажыдып берген. Мурнакчыларның дуржулгазы, эртемниң болгаш техниканың чедиишкиннери бисте эң калбак массаларның эдилели болу бер чыдар. Бистиң чуртувустуң ажылчы чоннарының бүдүрүлге мергежилиниң үзүктел чок өзүлдезинин, оларның культура-техниктиг деннелиниң бедээниниң тодаргай херечизи болза, техниктиг чогаадыышкыннарның болгаш бүдүрүлгени сайзырангайжыдарының шугуму-биле чогаадыкчы инициативаның дүрген хөгжүлдези болуп турар.

Коммунистиг ниитилелдиң тургузукчуларының культуралыг дыка өзүлдезин чедип алыр төлээде, оон ыңай, «...чуртталганың байдалын үндезини-биле экижидери, база ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарның боттуг ажыл төлевирин, акшабиле алыр ажыл төлевирин шуут бедидериниң-даа аргазы-биле, ылаңгыя, массалыг хереглелдиң үүлдеринге өртектерни улам ыңай доктаамал чиигедириниң-даа аргазыбиле, көвүдевезе-даа, бети-ле дизе ийи катап бедидери» тоң чугула деп эш Сталин айтып турар (База-ла ында, арын 69). Дайын сөөлүндеги чылдарда совет улустуң материалдыг чаагай байдалын бедидеринге дыка улуг чедиишкиннер чедип алдынган. Аъш-чемнин болгаш үлетпүрүнүң бараанларынга үүрмектеп садар өртектерни 1947—1952 чылларда беш удаа чиигеткени ол дугайын херечилеп турар. Чаа беш чыл планында үүрмектеп садар өртектерни 35 хуудан куду эвес чиигедип тургаш, ажылчыннарның база албан-хаакчыттарның боттуг ажыл төлевириниң улам ыңай бедиирин, социал страхованиеге күрүненин акшаландырыын 1950 чылга дөмейлээрге барык-ла 30 хуу өстүрерин, колхозчуларның орулгаларын 40 хуудан бичелевес өстүрерин көрүп турар. Чурттталганың байдалдарын үндезини-биле экижидер дээш чаа беш чылда күрүненин чурттталга бажың тудуунга капитал салыышкыннар барык-ла ийи катап өзер. Хоорайларга болгаш ажылчын суурларга күрүненин тудуушкунунуң зайы-биле ажыглалга 105 миллион хире дөрбелчин метр ниити шөлдүг чурттталганың чаа бажыңнарын киирер деп төлевилээн. Хоорайларга болгаш ажылчын суурларга чоннуң бодунуң хөренгизи-биле болгаш күрүне чээшкининиң дузазы-биле боттандырар хуу чурттталга бажыңнары тударынга деткимче көргүзери база көрдүнген.

Бешки беш чыл планында көрдүнген совет улустуң материалдыг болгаш культуралыг деннелиниң чаа көдүрлүүшкүнүнүң программазы коммунистиг тургузуушкуннуң кол сорулгаларының бирээзи—угаан ажылы биле күш-ажылының аразында кол ылгалды үзүткаарын шиитпирлээрин дыка дүргедедир.

4.

Бешки беш чыл планын күүседири коммунизмче орукче бурунгаар улуг базым, социализмден коммунизмче шилчилгениң кол белеткел негелделерин боттандырарынга улуг базым болур. Социализмден коммунизмче шилчилге чоорту, эргежок чугула белеткелдиң тургустунган хире шаа-биле боттаныр деп эш Сталин өөредип турар. Ол шилчилгени боттандырарынга ниитилелди экономика болгаш культура талазыбиле эде кижизидериниң элээн каш чадаларын эрттери эргежок чугула, «...ол чадаларның дургузунда күш-ажыл ниитилелдиң караанга чүгле амыдыралды хандырарының чепсээнден бирги амыдыралчы хереглелче, а ниитиниң өнчүзү—ниитилелдиң туруп турарының үреп болбас болгаш дээп болбас үндезининче шилчээн турар» (Ында арын 66).

Чүгле эш Сталинның айытканы бүгү кол белеткел негелделерин шуптузун амыдыралга боттандырган, «кижи бүрүзү шыдаар хирези-биле ажылдаар, кижи бүрүзү ажылдаан хирези-биле алыр»—деп социалистиг формуладан «кижи бүрүзү шыдаар хирези-биле ажылдаар, кижи бүрүзү хереглээн хирези-биле алыр»—деп коммунистиг формулаже шилчип кирип турар.

★ ★ ★

Коммунизмче шилчилгениң кол белеткел негелделериниң дугайында, ол негелделерни боттандырарының аргаларының дугайында эш Сталинның гениймиг айтыышкыннары болза, марксизмни чогаадыкчы өзу-биле хөгжүдериниң шылгарангай үлегери, марксисчи-ленинчи политиктиг экономияга кайгамчык улуг салыышкын болур. Ол айтыышкыннар марксисчи-ленинчи теорияга болгаш коммунистиг ниитилелди тургузар талазы-биле партияның болгаш совет улустуң практиктиг ажылчорудулгазынга үнелеп четпес ужур-дузалыг. Сталинчы айтыышкыннар бүгү делегейге канчаар-даа аажок ужур-дузалыг, үүгү дээрге, ол айтыышкыннар социализмни тургузуп турар улус демократиязының чурттарының ажылчы чоннарынга, капиталистиг чурттарның ажылчы чоннарынга империалистиг дарлалдан оларның хосталыры дээш демиселинге тодаргай перспективаны берип турар.

Профессор Г. ВАСЕЦКИЙ.

Австри үлетпүрнүң буураашкыны

ВЕНА. Венада чаңчыл болган часкы ярмарка ажытынган, ында Австрияның садыглакчы компаниялларындан аңгыда Италияның, Барыын Германиянын, Швейцарияның болгаш өске-даа капиталистиг чурттарның чамдык садыг организациялары киржип турар.

Үлетпүрнүң тайбың үениң бараанларын бүдүрүп үндүрер адырларының дужүп балыышкынын, садып алыр арганың үргүлчүлеп турар эвээжээшкини-биле, чурттакчы чоннуң калбак кезээниң ядараны-биле болгаш ажыл чоктарның өзүлдези-биле холбаштыр чурттакчы чоннуң хереглелиниң кызырылганын ярмарка тодаргай көргүзүп турар. Тускай медээ саннар ёзугаар безин алырга, чурттуп иштинде пөс-таавыга, идик-хепке, бажың херекселдеринге болгаш өске-даа бараанларга хереглел дыка кызырылган.

Улус демократиязының чурттары-биле садыгны үскенин холбаштыр Австрияның экспортунда белен кылыгларның, база машиналар болгаш чепсек-херекселдериниң үлүү дыка кызырылган. Американнарның айтыышкыны-биле Австриядан Барыын Германияже, Англияже, АКШ-че болгаш барыын блоктуң өске-даа чурттарынче колдуунда чиг-эт болгаш чартык фабрикаттар, кан, шой, магнезит, электроэнергия болгаш ыяш үндүр садыглатынын турар. Белен хереглел бараанны бүдүрүп үндүрүп турар үлетпүрнүң бүдүрүлгези соксаал чок кызырлып турар. Бо ярмаркада эрткен чыл-биле деннээрге бичии-даа чаа чүүлдер чок болуп турары таварылга эвес: ында биеэги-ле улуг эвес электромоторлар, бичии тракторлар, чаа чүвеи чок суг үндүр сордурукчулары, хеп чуур машиналар, сакпыннар, хереззен кижи кедер уктар болгаш өске-даа үүрмек эрги чүүлдер салдынган. Ындыг турбужа оларның өртээ ажылчы чоннарның калбак массаларынга эмин эрттир бедик болуп турар.

Садыглаашкын кончуг сула болуп турарын демдеглеп турар. Бажың херекселдери, пөс-таавы, идик-хеп, сава аймаа болгаш өске-даа барааннар онза ховар болуп турар.

(СЭТА).

Совет хоккейжилерниң тиилелгези

ОСЛО. Март 22-де Ослога Москвачың шилиндек командазы-биле Норвегияның шилиндек командазының аразында шайбалыг хоккей талазы-биле ийи дугаар ужуражыышкын болган. Оюн совет хоккейжилериниң чаа тиилелгези-биле 8:0 санныг болуп доозулган.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7 ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллисторинин — 8—88; харыысалгалыг секретарьның 4—98; пропаганда болгаш агитация, уран-чүүл, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллистериниң 8—68, иштики информация, бухгалтерияның — 8 — 65

ТС01724

Облкүүскомнуң типографиязы